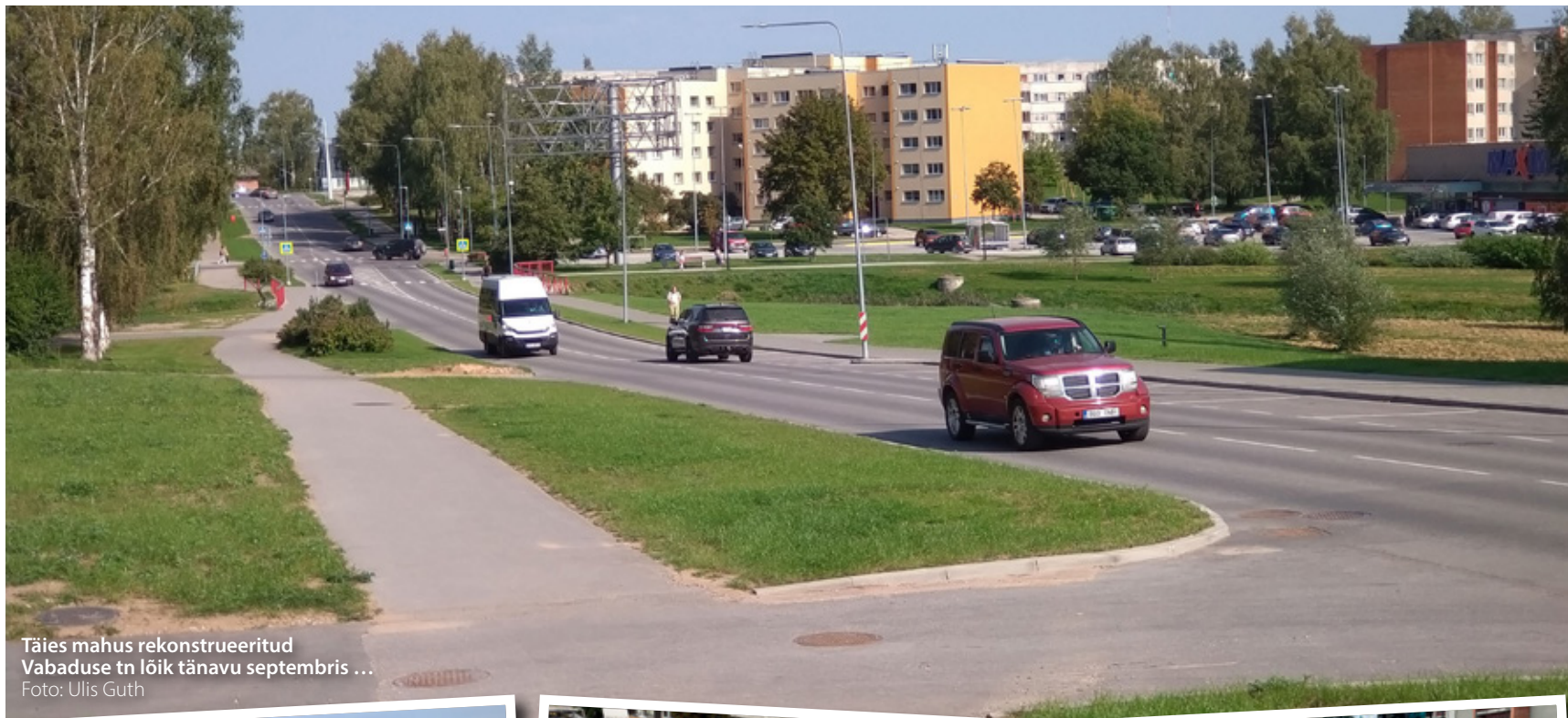

Täies mahus rekonstrueeritud Vabaduse tn lõik tänava septembris ...
Foto: Ullis Guth

... ja kaks aastat varem tööde tipp hetkel.
Foto: Ullis Guth

Vabaduse tn katlamaja rõhutõste sõlme rekonstrueerimine. Foto: Danpower Eesti AS

Põhjalikud rekonstrueerimistööd Olevi tn piirkonnas.
Foto: Danpower Eesti AS

Lõppenud ulatuslikest vee-, kanalisatsiooni- ja kaugkütterajatiste ehitustöödest Võru linnas

Tänavu augustis lõppesid Võru linnavalituse, AS Võru Vesi ja Danpower Eesti AS-i koostöös ühishangete tulemusena 2019. aasta kevadel Võru linnas alanud ulatuslikud vee-, kanalisatsiooni- ja kaugkütterajatiste ning teede projekteerimis-ehitustööd.

Tulemusena rajas AS Võru Vesi Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toetusel Võru linnas u 9,4 km veetorustikku, 15,5 km reoveekanalisatsiooni ja 11,1 km sademeveetorustikku ning Danpower Eesti AS u 3 km kaugküttetorustikku.

Ligi neli ja pool aastat väldanud tööd hõlmasid kokku u 9 km Võru linna tänavaid, mis tänu torustike rekonstrueerimisele said ka uue teekatte – sealhulgas on tänavad, kus rajati täies mahus uus tänavavalgustus koos haljastuse, tänavavalgustuse, parkimise ja kõnniteedega.

AS Võru Vesi alustas ettevalmistusi Võru reoveekogumisala vee- ja majandusprojekti elluviimiseks juba 2017. aastal tehnoloogilise projekti koostamisega (projekti abikõlblikkuse periood on 01.05.2019–31.12.2023). „Täna nasek on ehitustööd lõpetatud ja jäänud on veel väljamaksete tegemine ning lõpparuandluse

esitamine projekti koordineerivale Keskonnainvesteeringute Keskusele,“ ütleb AS Võru Vesi juhatuse liige Juri Gotmans.

„Projekti raames viidi läbi 19 hankemenetlust, mille tulemusena sõlmiti kokku 26 lepingut,“ toob ta välja mõned arvud.

Võru linna ja selle lähikümbrust hõlmanud projekti kogumaksumuseks kujunes ligi 17,1 miljonit eurot, millest Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi (ÜF) projekti mõistes olid abikõlblikud kulud ligi 16,6 miljonit eurot. ÜF-i toetus kogu projekti maksumusest oli ligi 11,2 miljonit eurot.

Maksumuselt suurim – ligi 3,3 miljonit eurot (ei sisalda käibemaksu) – oli Võru reoveepuhastuse rekonstrueerimise ja laiendamise ehitustööde leping.

„Võru reoveepuhastuse laiendamise tulemusena tõsteti reoveepuhastuse reostuskoormus 15 000 ie-lt 23 000 ie-ni, lühiajaliselt suudab see vastu võtta ka

reostuskoormuse kuni 27 000 ie-d. Oluliselt parandati ka reoveesete käitluse võimekust, selleks ehitati uus settekäitlushoone koos võimsama mudaressi ja rasvamahutiga ning uus muda vastuvõtusõlm ja laiendati kompostväljakuid koos hoiustamise varjualustega,“ täpsustab Gotmans.

Võru linnas ja linna lähikümbruses paigaldati ja rekonstrueeriti Võru Vee andmetel kokku üle 23 km veetoru ja üle 29 km kanalisatsioonitoru, millest omakorda üle 6 km oli survekanalisatsiooni toru ning 11 km sademeveetorustikke. Rajati ja rekonstrueeriti kokku 12 reoveepumplat. Soetati 11 elektrigeneraatorit, millest võimsaim on 192 kVA, mis tagab Võru reoveepuhastuse tööd elektrikatkestuse ajal. Lisaks soetati generaatorite kütuse hoiustamiseks 3-tonnise kütusemahuti. „Soetatud elektrigeneraatoritega on võimalik töös hoida terve Võru reoveekogumisala veevõrk ja kanalisatsioon elektrikatkestuste ajal,“ lisab Gotmans.

Võru linnas olid projektiga hõlmatud järgmised tänavad: Rõpina mnt, Rooski, Jõe, Tartu, L. Koidula, Kalevipoja, Vabaduse, Liiva, Petseri, Vilja, Tööstuse, Luha, Jüri, Koreli, Loo, Niidu, Olevi, Lille, Piiri, Turba, Liitva,

Lauluväljaku, Laane, Kraavi, Okka, Aasa, Ringtee, Männiku, Kanarbiku, Ekspordi, Raami, F. R. Kreutzwaldi, Põllu, Roopa ja Lühike tn.

„Projekti raames uuendati ligi 10% Võru linna vee- ja reoveetrasse ning mitmel tänaval ehitati välja sademeveesüsteemid. Kõik need tööd tagavad lõpptulemusena veeteenuse parema kvaliteedi ning panustavad märkimisväärselt keskkonnanahoidu,“ rõhutab AS Võru Vesi juhatuse liige Juri Gotmans.

Danpower Eesti AS rekonstrueeris ja rajas Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi toetusel ligi 3 kilomeetrit kaugküttetorustikku.

Lisaks tavapärastele rekonstrueerimistöödele Olevi tn ja Koreli tn piirkonnas ning Kesklinnas Vabaduse tn, Mäe tn ja Lembitu tn piirkonnas rajati Vabaduse tänava katlamaja juurde ka rõhutõste sõlm, mis võimaldab võrku efektiivsemalt juhtida. Investeeringu kogumaksumuseks kujunes ligi 1,2 miljonit eurot, millest 590 000 eurot kaasati Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist. „Tänu rekonstrueerimisele väheneb Võru linna kaugküttetorustiku aastane soojuskadu u 1600 MWh ning aastane CO₂ heide

väheneb u 25 tonni,“ ütleb Danpower Eesti AS-i energiaetika valdkonna juht Jan Mustjõgi.

Võru linnavalitsuse poolt tellitud tänavaehtustööde käigus rekonstrueeriti linna üks tähtsamaid liiklussõlmi – Jaama tn ja suur osa Vabaduse tänavast.

Ehitustööd hõlmasid lisaks Tartu-Vabaduse-Lembitu-Mäe tn piirkonda, Olevi-Koreli-Piiri tn piirkonda, Okasroosikese lasteaia parklat ja juurdepääsuteed Petseri tänavalt ning Rooski, Kalevipoja, L. Koidula, Roopa ja Põllu tänavaid.

„Linn panustas eelkõige tänavakatenditesse, et saada need terviklikult korda. Kahe viimase aasta jooksul tehtud tööde kogumaksumuseks kujunes u 2,8 miljonit eurot. Sellele lisanduvad varasemalt sama projekti raames teostatud tööd, millest väärivad eraldi mainimist Rõpina mnt ja Vilja tn rekonstrueerimine,“ täpsustas linnamajanduse osakonna juhataja Tauno Asi.

Ullis Guth
Võru Linna Lehe toimetaja

KOMMENTAARID

Juri Gotmans

AS-i Võru Vesi juhatuse liige

Suur tänu EL-i Ühtekuuluvusfondile, Võru linnale, Võru vallale, AS-i Võru Vesi töötajatele ja kõikidele koostööpartneritele, kes selle projekti elluviimist toetasid!

Oluline on välja tuua, et paljud Võru linna torustiku ehitushanked viidi läbi ühishangetena Võru linnavalitsusega, mille tulemusena rekonstrueeriti paljud tänavad peale torude paigaldamist täies mahus, sh uuendati tänavavalgustus ja haljastus. Ühe ühishangete raames rajati lisaks veetorustikule ka kaugküttetorustik, millele oli Danpower Eesti AS saanud toetuse teisest sarnasest EL-i ÜF toetusmeetmest.

Suurimateks väljakutseteks olid projekti perioodi jäänud COVID-19 pandeemia ja sõja algus Ukrainas, mis tekitasid probleeme tarneahelates ja põhjustasid märgatavat ehitushindade tõusu. Kallinemiste tõttu jäid ehitamata mitmed tänavatel sademeveesüsteemid ning rekonstrueerimata kanalisatsioonikollektorid. Tegemata tööde teostamiseks otsitakse uusi toetusmeetmeid, alustatud on juba Pikk tn kanalisatsioonikollektori rekonstrueerimistöödega, mille elluviimist toetatakse Eesti EL-i välispiiri programmist.

Jan Mustjõgi

Danpower Eesti AS-i energiaetika valdkonna juht

Danpower on väga tänulik kõigile linnaelanikele, kes selle pika projekti käigus olid kannatlikud ja mõistvad isegi olukorras, kus nende igapäevaelu oli häiritud. Selliste suurte ja mitme osapoole koostöös sündinud projektide elluviimisel juhtub sageli, et kõik asjad ei lähe päris nii, nagu planeeritud, kuid vaid läbi mõistva ja lahenduste leidmisele suunatud suhtumise on võimalik kõikidest väljakutsetest üle olla. Ainult üheskoos on võimalik selliseid suuri projekte ette võtta ning Danpower tänab kõiki, kes panustasid nii otseselt kui kaudselt projekti elluviimisesse. Tänu sellistele projektidele liigume ühiselt puhtama, efektiivsema ja väiksema ökoloogilise jalajäljega elukeskkonna suunas.

Raul Tohv
abilinnaapea

Võru linnavalitsus tänab kannatlikkuse eest linnakodanikke, kelle jaoks muutis tänavaehtustööd keerulisemaks oma igapäevaste asjade ajamiseks, ettevõtete tegevuse korraldamise või näiteks ka hoonete fassaadide puhastamise. Nüüd on tänavatel, mille piirkonnas sai taristut uuendatud, pakutavad elutähtsad teenused palju toimepidevamad ja tänavakatted paremas korras. Suur koostööprojekt on lõpetatud. Eraldi soovime esile tuua ja tänada projekti juht Indrek Tambergi, kelle vastutusel oli kogu ühtekuuluvusprojektiga seotud finants- ja aruandlustegevus. Heameel on, et hangete tulemusena said ehitaja oskusi näidata Võru omad ettevõtjad OÜ Aigren ja Taristu Grupp OÜ ning lisaks Wesico Project OÜ.

Tööde kvaliteedi osas teostasid järelevalve tegevusi OÜ Korboveki insenerid Harri Vihalemm, Rein Kaseleht ja Infragate Eesti AS-i insener Kalmar Kramp.

Ja linnavalitsuse esindajana aitas Risto Aim projekti kenasti lõpuni tüürida nii, et kõik probleemid (ja neid ei olnud mitte vähe) said kenasti lahendatud.

September tõi Võru linna uue elurütmi

Sixten Sild
abilinnapea

September algab Eestis juba mitme põlvkonna jaoks tarkusepäevaga, mil alustab uut õppeaastat suurem osa koole. Igapäevane laste koolimine mõjutab elurütmi kõigis kooliealiste lastega kodus. Kuna augustiga lõpeb ka tavapärase pikkade suvepuhkuste periood ja lasteaiades tõusevad täituvusnäitajad hüppeliselt, on linnas teravikuna tunda selget elurütmi muutust. Suvine rahulik kulgemine on asendunud asise toimetamisega, tänavad on hommikuti täis tööle-kooli-lasteaeda ruttavaid inimesi. Pärastlõunal liigutakse pisut rahulikumas tempos huvikoolidesse, harrastustingidesse ja koju. Tore on näha, kuidas suvel puhunud ja kosunud linnaelanikud taas kõikjal tegusalt askeldavad, alanud on justkui uus tööhooaeg.

Linnavalitsusel on olnud tihedat toimetamist ka kogu suve vältel. Paljude töötajate ja vabatahtlike panuse toel on linna-rahvast suvel rõõmistanud mitmed suurüritused, mis käesolevas lehes tagasivaatena ka kajastust leiavad. Suurimatena neist üritustest saab muidugi esile tuua lastefestivali ja linna-päevad, aga lisaks nendele oli linnas tantsu ja muusikat veel terve rea ürituste raames. Võru Pärimumantsu Festival üllatas meeldivalt eksperimentaalse ööpäevaringse formaadiga ja maailma tippmuusikute seas aasta-aastalt kasvava populaarsusega Eesti Bassioaas tõi meile külla terve trobikonna maailmanimesid, kelle seast tõsiselt esile India naisbasskitarrist Mohini Dey. Kõigil, kes seekord ei jõudnud mõnda neist üritustest nautima minna, soovitan endale järgmise aasta plaanides nende jaoks ruumi teha. 2024. aastal saab meie kodulinn 240-aastaseks ja seda tähistame kindlasti tavapärasest suurejoonelisemalt. Lisaks oleme kaasatud Euroopa kultuuri-pealinna Tartu2024 ürituste tulevärki ja selle raames on Võru tippüritusteks eelpoolnimetatud Eesti Bassioaas ja väga eriline Paganlik pärimusõõ Kubi ja lauluväljakul.

Peale suviste kultuuriürituste on linnavalitsusel suve jook-sul tulnud tegeleda ka mitme olulise ametikoha täitmisega. Oleme leidnud uued juhid nii muusika- kui ka kunstikoolile. Uute juhtide tutvustused leiata käesoleva lehenumbri kün-nendalt leheküljelt. Mõlemal juhul on tegemist noorte inimestega, kellel kontakt kooliga juba varasemast olemas. Tänu sellele suudavad nad kindlasti uues rollis kiiresti kohaneda ja võetakse kollektiivi poolt kohe omaks. Soovime neile head kohanemist ja edu väga tähtsate asutuste juhtimisel. Meie noorte huvihariduse kvaliteet ja mitmekesisus on kindlasti üks olulisemaid näitajaid, mille põhjal linnaelanikud hindavad kodulinna elukvaliteeti. Siinkohal on asjakohane juhtida kõigi noorte ja lapsevanemate tähelepanu sellele, et septembris ootavad uusi õpilasi kõik linnas tegutsevad huvikoolid – lisaks eelpoolmainituile ka spordikool ja terve rida erahuvikooli. Põhjalik ülevaade kirevast huvihariduse pakumusest ilmus linnalehe augustinumbris. Nüüd on viimane aeg see välja otsida ja oma valik teha. Huviharidus päästab maailma!

Kõige tähelepanuväärsemaks sündmuseks on 1. septembril ikka esimene koolipäev ja sellega kaasnevad pidulikud aktused kõigis koolides. Tänavu läks meie linna koolides esimesse klassi 129 õpilast – Võru Kesklinna Koolis 36, Võru Kreutzwaldi Koolis 83 ja Väikeses Werrone Koolis 10 õpilast. Kõikides Võru linna üldhariduskoolides, mille hulka kuulub lisaks eelpoolnimetatutele ka Võru Järve Kool, on kokku 1508 õpilast. Linna üldharidus- ja huvikoolid ning lasteaiad on jätkuvalt tõmbekeskuseks ka paljudele Võru ja Rõuge valla lastele. Linna elanike arv on pärast 30 aastat kestnud pidevat langust peatunud ja meil on seetõttu põhjust taas rõõmsamalt tulevikku vaadata, sest kui on järeelkasvu, siis on ka tulevikku.

Tegusat uut kooli- ja tööaastat kõigile!

VÕRU LINNA LEHT

Toimetust ootab kaastöid ja reklaame e-posti aadressil ulis.guth@voru.ee.
Väljaandja: Võru Linnavalitsus
Jüri tn 11, 65620 Võru
Toimetaja: Ulis Guth
Tel: 512 0787
Teostaja: MK Meedia OÜ,
info@mkmeedia.ee
Tiraaž: 7045 eksemplari
Ajalehe järgmine number ilmub 19. oktoobril.

TÄHELEPANU!

Võru Linna Lehe kandeprobleemist (kui leht pole mingil põhjusel teieni jõudnud) saab teavitada e-posti aadressil ulis.guth@voru.ee.

Võru Linna Leht peab jõudma kõikidesse Võru linna postkastidesse kahe tööpäeva jooksul pärast välja kuulutatud ilmumiskuupäeva. Kannet Võru linnas teostab Omniva.

ENERGIASÄÄST

Ajalooliste hoonete omanikke oodatakse nõustamisele

Võru linnavalitsus ja teadusarendusprogrammi LIFE IP BuildEST projekti meeskond ootavad Võru kesklinna ajalooliste hoonete (ehitatud enne 1944. a) omanikke nõustamisele. Nõustamisel selgitame koos omanikuga välja maja renoveerimise vajadused, võimalused ja soovitam, mida teha, et elamistingimused vanalinnas oleks mugavamad ja omanikud saaks küttekuludelt kokku hoida, hoides samas ka hoone ajaloolisi väärtusi.

Mida nõustamisel tehakse?

Nõustamisel kuulame omanike hoonega seotud plaane ja muresid, otsime ühiselt vastuseid hooneremontimise vajadused, võimalike lahendusi.

Iga hoone nõustamisel osalevad erinevate valdkondade spetsialistid ühise laua taga, keskendudes just teie hoonetele.

Kes nõustavad?

Diana Vene (linnaarhitekt), Rain Raitar (Võru linna ehitusjärelevalve spetsialist), Tiina Pettai (Muinsuskaitseamet nõunik), Martin Kikas ja/või Ain Konsap (Tartu Regiooni Energiaagentuurist, energiatõhususe ekspert ja tehniline konsultant) ning Anti Hamburg (Tallinna Tehnikaülikoolist).

Erinevad spetsialistid saavad koos aidata leida lahendusi teie hoonete puudutavatele probleemidele.

Millest kõik alguse sai?

2017. aastal toimunud Võru visioonikonverentsil ja arengukava erinevates aruteludes tõdeti, et Võru vanalinn vajab senisest rohkem tähelepanu – ajaloolised hooned

vajavad korda tegemist ning linna-süda elavdamist.

Elavad linnasüdamed vajavad hoonet, kus omanikel on mõnus ja mugav elada. Vanalinna majad on aastasadu kohanenud uute nõuete ja omanike soovidega, pakkunud head elukeskkonda otse linna südames. Hoonetel, kus remondivõlg aastakümnetega kuhjunud, võib olla päris keeruline paika panna

hoone kaasajastamise maht ja tööde tegemise järjekord, teada, millised on suurimad komistuskivid ja väljakutsed, samuti otsida kompromisse pärandi säilitamise ja uute lahenduste kasutuselevõtu vahel.

Linn on osalenud mitmetes algatustes ja erinevates projektides, et arendada linna avalikku ruumi ja aidata hooneomanikke nii elamistingimuste parandamisel,

energiasäästu suurendamisel kui ka ajalooliste väärtuste hoidmisel. LIFE IP BuildEST projekt on üks projektidest, mille abil soovime kaasa aidata Võru linna visiooni realiseerimisele ja Võru vanalinna elavdamisele.

Millal nõustamised toimuvad ja mida selleks teha?

Nõustamised toimuvad 28.09, 12.10, 26.10, 9.11, 23.11 ja 7.12 kell 14, kell 15 ja kell 16 etteregistreerimisega. Registreerida saab e-posti teel tiina.hallimae@voru.ee või tööpäeviti telefonil 5343 6302.

Selleks, et nõustamine oleks konstruktiivne, palume registreerimise kinnituse saanud majoomanikel enne nõustamise tulemist täita ja ette saata küsimustik, mille saadame koos registreerimiskinnitusega. Igale majale on planeeritud u 45 minutit nõustamist.

Mida veel tasub teada?

28.09–30.09 toimub Muinsuskaitse festivali raames Võru linnas mitmeid üritusi, mille raames jagame kasulikke teadmisi ja kogemusi ajalooliste hoonete rekonstrueerimise ja energiatõhususe kohta. Esimene majoomanike nõustamine toimub ka muinsuskaitse päevadel. Vaata lisa juuresolevalt kuulutuselt. Kõik on oodatud!

Teadusarendusprogrammi LIFE IP BuildEST meeskond

*LIFE IP BuildEST projekti rahastab Euroopa Kliima, Taristu ja Keskkonna Rakendusamet (CINEA) LIFE IP (Integrated Projects) programmi kaudu, mis on mõeldud keskkonna- ja kliimateetmete projektidele.

elav pärand
Muinsuskaitsepäevad
28.09 - 01.10.2023
muinsuskaitsepaevad.ee

Võru linnas toimuvad üritused:

28. september 2023, kell 13, 14 ja 15, Võru linnavalitsus
Võru vanalinna ajalooliste hoonete omanike nõustamine "Kuidas vanas majas mugavalt elada - väärtuslikku säilitades parandada energiatõhusust!"

29. september 2023, kell 12-14, Kreutzwaldi tn 52
Elav vanalinn - väärtustame ja väärdame vana puitarhitektuuri

30. september 2023, kell 10, Katariina kiriku esine plats
Ringkäik Võru vanalinnas "Lood vanadest majadest energiatõhususe tuultes"

Täpsem info muinsuskaitsepaevad.ee

Kõigile üritustele on vajalik eelregistreerumine enne 25. septembril!

build EST, Keskriistad Euroopa Liit, Iceland Liechtenstein Norway grants, MUINSUSKAITSEAMET

HEA TEADA

Danpower Eesti AS langetab Võru linnas kaugkütteteenuse piirhinda

Alates 01.10.2023 on Võru linna kaugküttepiirkonnas uueks soojuse piirhinnaks 66,20 €/MWh (koos käibemaksuga 79,44 €/MWh).

Kuni 30.09.2023 kehtib soojusvarustusele Võru linnas müügihind 71,58 €/MWh (koos käibemaksuga 85,90 €/MWh).

Vastavalt kaugkütteseadusele kooskõlastab soojuse piirhinna Konkurentsiamet. Soojuse piirhind on maksimaalselt lubatud hind, millega soojusettevõtja võib tarbijatele kaugküttesoojust müüa. Piirhind avalikustatakse vähemalt üks kuu enne kehtima hakkamist.

Ülevaade meie soojuse hindadest on nähtav kodulehel <http://danpower.ee/kliendile>.

Maire Udras
müügi- ja kliendisuhte juht

MÕTISKLUS

Tarkusekuu mõtted

Hele Kulp
Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduse pastor

Hiljuti tuli mul sõita liinibussiga. Sõitsime linnast välja ja siis hakkas bussijuht reisijatelt küsima: kas ma keeran siit ära? Kas ma teen siin ringi ja keeran tagasi? Kuhu nüüd siit minna? Hea oli, et kohe esimese istme peal oli väga teadlik reisija. Ei, siit veel ei keera. Jah, siin tuleb ring teha ja tagasi pöörata. Siit vasakule. Siit pare-

male. See bussijuht vajas tarkust ja tema jaoks oli selleks konkreetne inimene, kes istus teispool vahetähta.

Piibel ütleb, et inimeste jaoks on Jumala tarkuseks Jeesus Kristus, kes eraldati selleks Jumala kolme isiku hulgast juba aegsasti enne meie maailma loomist, juba enne, kui veest kerkisid künkad ja hakkas hõljuma meie planeedi esimene tolmukübe. Algusest peale võttis ta aktiivse positsiooni, et inimlapsi kõnetada. „Eks hüüa tarkus, eks tõsta arukus häält? Künkastel tee ääres, teelahkmetel, on ta võtnud aset. Värava tee kõrval, linna sissekäigus, seal, kus uuest sisse minnakse, kisendab ta.“

Jumala tarkus püüab meid nagu reklaamiagendid kaubanduskeskuse uste juures. Ei ole

võimalik temast lihtsalt niisama mööda minna, kuigi mõnikord tahaks. Ometi jääb meile valikuvabadus. Hea tahtmise korral võime teda eirata ja teha nagu, nagu polekski me teda kuulnud. Võime kiviaõ ette manada ja lõpuks ollagi tema suhtes nagu kivi.

Vahel nimetame me seda Jumala vaikset häält südametunnistuseks või moraalseks kompassiks. On suur õnnistus, et see meile nii lähedal on. „See ei ole taevast, et sa peaksid ütlema: „Kes läheks meie eest taevasse ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?“ Ega ole see mere taga, et sa peaksid ütlema: „Kes läheks meie eest mere taha ja tooks selle meile, et saaksime seda kuulda ja täita?“ Vaid sõna on sinule väga ligidal, sinu suus ja südames, et seda täita.“

ENERGIASÄÄST

AS-il Võru Vesi valmis viies päikesepark

AS Võru Vesi võttis kasutusele viienda päikesepargi, mis rajati Pikk tn 6a kinnistul asuva reoveepumpla juure.

Rohepöörde väljakutsed ja heitlikud energiahinnad panevad ettevõtteid tegutsema, et otsida lahendusi ees seisvatele katsumustele. Vee-ettevõtteid kui energiamahukad ettevõtted peavad leidma lahendusi, kuidas säästa ressursse ja kasutada võimalikult palju taastuvenergiat. Uus ELi asulareovee puhastamise direktiivi projekt näeb ette, et üle 10 000 inimekvivalendi (ie) asulareoveepuhastile peab koostama energia auditi alates 2030. aastast ning uuendama auditit iga nelja aasta tagant. Teine nõue näeb ette, et üle 10 000 ie asulareoveepuhastil peab kasutama 2030. aastaks vähemalt 50% taastuvenergiat, 2035. aastal 75% ja 2040. aastal 100%. Kasutatavat taastuvenergiat peab tootma 5–10 km raadiuses reoveepuhastist. AS Võru Vesi poolt opereeritavatest puhastitist on Võru reoveepuhastit ainsana reostuskoormusega üle 10 000 ie.

Liikmesriigid ja valdkonna katusorganisatsioonid on teinud ettepanekud rakendada need muudatused 2–5 aastat hiljem,

Võru Vee uus päikesepark aadressil Pikk tn 6a. Foto: AS Võru Vesi

et valdkonna ettevõtteid suudaks teha vajalikud muudatused. Kuid on selgemast selgem, et varem või hiljem on vaja need muudatused ellu viia, et aeglustada kliimamuutusi.

Tuleviku eesmärke silmas pidades on AS Võru Vesi rajanud viimase kolme aasta jooksul viis päikeseparki koguvõimsusega 200 kW,

millega kaetakse üle 10% ettevõtte aastastest energia-vajadusest. Neist neli energiaparki asub Võru linnas ja üks Antsla vallas.

Uut direktiivi projekti silmas pidades kasutatakse Võru reoveepuhastil 30% piirkonnas toodetud taastuvenergiat.

AS Võru Vesi juhatuse liikme Juri Gotmansi arvates tagavad

investeeringud päikeseparkidesse stabiilsema energiahinna heitlikul energiaturu ajastul ning aitavad kaasa keskkonnahoiule.

Järgnevatel aastatel jätkab AS Võru Vesi väikeste energiaparkide rajamist energiamahukate rajatiste juurde Võru linnas ja teistes asulates, kus enamik toodetud energiat tarbitakse kohapeal.

AS Võru Vesi

Päkapiku lasteaia direktor Merike Urm katusel uut päikeseparki uudistamas. Foto: Ullis Guth

Kaks Võru linna lasteaeda said oma päikesepargi

31. augustil lõppenud Võru lasteaedade Päkapikk ja Sõleke ümberehituse käigus paigaldati mõlema lasteasutuse katusel oma päikesepark. Töövõtu hinnaks kujunes kokku 56 661,60 eurot (hind sisaldab käibemaksu), töid teostas Eesti Päikesevägi OÜ.

Tehniline info:

Sõleke: inverter 30 kW; 78 paneeli x max 460 W= 35,88 KW; pindala orienteeruvalt 169 m².

Päkapikk: inverter 30 kW; 78 paneeli x max 460 W= 35,88 KW; pindala orienteeruvalt 169 m².

Võrus alustab KredExi toel renoveerimistöid 120 korteriga ühistu

Võrus aadressil Jüri 80 asuv korterelamu on üks maakonna suurimaid kortermaju, mis asub ühe suurema elanike arvuga piirkonnas. Maja on ehitatud 1984. aastal Tartu Maja ehitusprojekti järgi.

„Selliste renoveerimistööde puhul on alati palju pooldajaid ning leidub ka vastaseid, kellest peab aru saama ja neile selgitama hoone renoveerimisvajadust,” avab ühistu esimees Argo Möttus renoveerimisotsusele eelnenut.

Möttuse sõnul kahtlevad eelkõige vanemaelised, kes ei taha, et renoveerimisega kaasnevad laenumaksed jääksid lähedaste kanda. „Samas tõdevad nemadki, et elanike elukvaliteedi parandamiseks ja kortermaja korrasoleku säilitamiseks on vajalik renoveerimistööd läbi viia,” sõnas ta.

Lisaks tuli otsustada, kas renoveerimisele lähenetakse etapi kaupa või teostatakse tööd korraga. Möttus ütles oma kogemusest lähtuvalt, et sageli jõutakse lahenduseni, milleks on aasta kestev terviklik renoveerimine.

Täiemahulise renoveerimistööde vajalikkuseni jõuti 2020. aasta suvisel kortermaja üldkoosolekul, kus otsustati KredExi rekonstrueerimistoetuse abil tööd teostada. Kortermaja renoveerimistöödega plaaniti alustada 2022. aasta jooksul, kuid kahjuks KredExi taotlusvoorud toona ei avanenud ning toetuse taotlemine lükkus edasi. Positiivne vastus käesoleva aasta aprillis sisse antud korteriühistu taotlusele saabus suve keskel.

Koguelarve ehitusprojekti koostamise ajal oli 2,9 miljo-

Renoveerimist alustav kortermaja aadressil Jüri 80.

Foto: Jaagup Vana

nit eurot. „Milliseks praegune ehitushanke läbiviimist,” ütles Möttus. Sealjuures loodab ta,

et kahe aasta jooksul ei ole eelarve oluliselt suurenenud ning

elanikud on endiselt positiivselt meelestatud.

Võrumaa arenduskeskuse korterelamu toetusmeetmete konsultandi Jaanus Marki sõnul peab suure tõenäosusega siiski hinnatõusuga silmitsi seisma.

KredExi toetuse maksimaalne osakaal Võru maakonna korterelamute rekonstrueerimistööde abikõlblikest kuludest projekti kohta on 50 protsenti. Toetust on võimalik taotleda 10 protsenti vähem, kui ei täideta kõiki ettenähtud tingimusi, näiteks loobutakse soojustagastusega ventilatsiooni paigaldamisest. Järgmine taotlusvoor korterelamute rekonstrueerimiseks avaneb KredExi info põhjal uuel aastal.

Lota Vana
Võrumaa Arenduskeskus SA kommunikatsioonispetsialist

KUU PILDIS

Kahjustatud kuusepuu Koreli pargis.

Foto: Anne Vahtla

Koreli pargis vigastati kuusepuud

29. augustil tabas haljastuse ja linnakujunduse spetsialisti Anne Vahtlat paras šokk, kui ta avastas, et Võru linnas Koreli pargis kasvava kuusepuu tüve on saega vigastatud ning see on tänaseks täiesti kuivanud. „Keegi on käinud tüvel saega kallal – sae lõige on terve tüve ümber ja vaiku on jooksnud ... Ilmselgelt on tegemist teadlikult tehtud pahateoga,” kirjeldab Vahtla.

Mainitud harilik kuusk istutati Koreli parki Tartu ja Vabaduse tänavate vahelisele alale 2007. aastal – kui Võru oli metsapealinn – president Toomas Hendrik Ilvese külaskäigu raames.

„Kindlasti saab see puu asendatud, aga südamest kahju, et midagi sellist meie armsas kodulinnas üldse juhtuda sai,” ütleb Vahtla.

Võru linna keskväljakul peeti pannkoogipidu

Esimesel koolipäeval Võru linna keskväljakul toimunud pannkoogipeol küpsetati Võru Naisteklubi eestvedamisel ja teiste organisatsioonide abiga lastele ja teistele soovijatele tasuta pannkooke. Meeleolu hoidis üleval lõbus kultuuriprogramm.

Üritust toetasid: Võru Pärimustantsu Festival, Võru Vesi, Jaagumäe Toidukeskus, Tartu Mill, Võru Maksimarket, Võru linnavalitsus ja Võrumaa Kutsehariduskeskus.

Pannkoogipeo traditsioon ulatub aastasse 1999.

Pannkoogipeo korraldajad, taustal vilgas küpsetamine. Foto: Ullis Guth

Linnapea Kalvi Kõva külaliste ees.

Foto: Tiina Hallimäe

Võru linn võõrustas +CityxChange projekti partnereid

Võru linn võõrustas 6.–7. septembril +CityxChange projekti partnereid Bulgaariast, Tšehhist, Iirimaalt, Norrast ja Hispaaniast, et jagada kogemusi projekti senisest käigust ja tulemustest.

LINNAVOLIKOGU TEATED

Võru linnavolikogu erakorraline istung 30. augustil

Kohustuste võtmine ja projekti „Kood/Võru programmeerimiskooli rajamine“ osalemine

Otsustati osaleda partnerina Riigi Tugiteenuste Keskuse poolt väljakuulutatud meetme „Atraktiivne piirkondlik ettevõtlus- ja elukeskkond“ taotlusvoorus projektiga „Kood/Võru programmeerimiskooli rajamine“.

Projekti kestus on kuni 36 kuud ning projekti eeldatav kogueelarve kuni 3 199 121 eurot, sellest Võru linna omafinantseering on kuni 617 150 eurot (sisaldab maakondade arengustrateegiate elluviimise toetusprogrammi – MATA – toetust 233 009 eurot).

Konkreetne eesmärk aga rajada Tartu tn 25 hoonesse kooli õpperuumid, esindussaal ja lift,

F.R. Kreutzwaldi tn 16 hoonesse majutuskohad ning hankida vajalik sisustus ja tehnika, üldisem eesmärk aga rajada Võru linna programmeerimiskooli kood/Jõhvi filiaal ning avada 2025. aasta sügisest programmeerimisõpet pakkuv kool.

Taotleja ja juhtpartner on SA Võrumaa Arenduskeskus ning partnerid Võru linn ja Mittetulundusühing Tuleviku Tehnoloogiaharidus.

Võru linn kohustub tagama endale kuuluva ja projekti tulemusel loodud vara avaliku kasutusse vähemalt viieks aastaks pärast projektile lõppmakse tegemist.

Linnavara otsustuskorras tasuta kasutusse andmine

Mittetulundusühingu Tuleviku Tehnoloogiaharidus poolt asutatavale programmeerimiskoolile Kood/Võru otsustati anda otsustuskorras aadressil Tartu tn 25, Võru linn asuvas hoones tasuta kasutusse 10 aastaks (5 + 5 aastat) ruumid II, III, IV ja pööningukor-

Hetk linnavolikogu erakorralise istungi hääletusvoorst.

Foto: Ullis Guth

rusel ligikaudu 882,2 m² alates 1. augustist 2025.

Olemasoleva plaanimaterjali alusel antakse kooli kasutusse ruumid II korrusel 271,0 m², III korrusel 101,7 m², IV korrusel 528,6 m² ja pööning 95,9 m² ning ühiskasutusse ruumid I korrusel trepikojad ja lift 71,2m² (välja ehitamisel). Renoveerimise käigus põhiprojekti alusel võivad pinna suurused muutuda.

Kooli avamisega soovitakse pakkuda iseõppevormis õppimisvõimalust nii linna kui ka kogu maakonna inimestele.

Loa andmine toetuse eraldamiseks

Mittetulundusühingule Tuleviku Tehnoloogiaharidus otsustati eraldada toetust programmeerimiskooli Kood/Võru kasutuses olevate ruumide kommunaalku-

lude katmiseks Tartu tn 25 hoones kuni 30 000 eurot aastas, perioodil august 2025 kuni august 2031 (72 kuud), kokku kuni 180 000 eurot.

Võru linnavolikogu istung 13. septembril

„Võru linna arengukava 2017–2035“ muutmine

Muudeti Võru linna arengukava 2017–2035 tegevuskava ning kehtestati see uues redaktsioonis. Tegevuskavast võeti välja teostatud tegevused, täpsustati tegevusi ja aastaarve ning lisati lähiaastatel plaanitavad tegevused.

Määrus jõustub 1. oktoobril 2023.

Loa andmine kohustuste võtmiseks

Linnavalitsusele anti luba võtta kohustusi kaubiku kasutusrendi lepingu sõlmimisega aastateks 2023–2027 summas kuni 43 000 eurot. Kaubik hakkab teeninda-

ma linnavalitsuse linnamajanduse osakonna haldusüksust.

Võru linna 2023. aasta lisaeelarve

Võeti vastu Võru linna 2023. aasta lisaeelarve, mille koostamise põhjuseks oli sihtvahendite ja muude täiendavate tulude eelarvesse lisamine.

Loa andmine linnavara võõrandamiseks

Anti luba võõrandada enam-pakkumise korras Võru linnas asuv kinnistu aadressiga Põllu tn 13, Võru (pindala 15371 m²), alghinnaga 120 000 eurot.

Linnavara võõrandamine otsustuskorras

Anti luba Võru linna omandis olevate Raudtee tänav T1, Võlsi tee T1 ja Kalevi tänav T1 kinnis- asjade osade võõrandamiseks ot- sustuskorras piirnevate kinnistute omanikele (Raudtee tn 71, Raud- tee tn 69, Võlsi tee 18 ja Võlsi tee 16), hinnaga 7 €/m².

LINNAVALITSUSE TEATED

Võru linnavalitsuse istungitel

Ehituslubade väljastamine

Väljastati ehitusluba Vabadu- se tn 2 ning 2a kaugküttetorustiku ümberehitamiseks asukohtadega Vabaduse tn 2, Vabaduse tn 2a, Vabaduse tänav T1, Vilja tn 4, ehitusluba hoone laiendamiseks ja ümberehitamiseks asukohaga Laane tn 10, ehitusluba tootmis- hoone laiendamiseks asukohaga Pikk tn 17 ja ehitusluba üksikela- mu püstitamiseks asukohaga Kal- muse tn 8a, ehitusluba lasteade Sõleke ümberehitamiseks asu- kohaga Olevi tn 29 ja ehitusluba lasteade Päkapikk ümberehitami- seks asukohaga Vabaduse tn 15a.

Kasutuslubade väljastamine

Väljastati kasutusluba moo- dulhoone-tööstuskaupade lao ümberehitamisele asukohaga Luha tn 54 ja kasutusluba päike- separgi püstitamisele asukohaga Koreli tn 55.

Väljastati kasutusload:

- veetorustiku püstitamise- le asukohtadega 64 Võru-Põlva tee, Jõe tn 1, Jõe tänav T1, Jüri tn 20, Jüri tn 20b, Karja tn 9a, Kar- ja tänav T1, L. Koidula tn 18, L. Koidula tn 2, L. Koidula tn 2a, L. Koidula tn 3c, L. Koidula tn 6, Lembitu tänav T1, Lydia Koidula tänav T1, Lydia Koidula tänav T2, Oja tn 2, Oja tn 3, Oja tn 3a, Oja tänav T1, Roosni tn 16, Roosni tn 17, Roosni tänav T1, Roosni tänav T2, Tallinna maantee T1, Tartu tn 15, Tartu tn 17, Tartu tn 19, Tartu tn 24, Tartu tn 28, Tartu tn 28a, Tar-

tu tänav T1, Tartu tänav T3, Uus tn 1a, Uus tänav T1, Uus tänav T3, Vabaduse tn 12, Vabaduse tn 2, Vabaduse tn 2a, Vabaduse tn 5, Vabaduse tn 5a, Vabaduse tänav T1, Vilja tn 6a;

- kanalisatsioonitorustiku püstitamisele asukohtadega 64 Võru-Põlva tee, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi park, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi tänav, Hei- na põik T1, Heina tänav T1, Jõe tn 1, Jõe tänav T1, Jüri tn 19a, Jüri tn 20b, Jüri tn 40a, Kaare tn 27, Kaare tänav T1, Kalevipoja tänav T1, Karja tänav T3, Katariina allee T2, Kooli tn 1, Lembitu tn 2b, Lembi- tu tn 5, Lembitu tänav T1, Liiva tänav T1, Liiva tn 12, Liiva tn 12b, Liiva tn 12c, Liiva tn 2a, Liiva tn T2, Lydia Koidula tänav T1, Lydia Koidula tänav T3, Mäe tn 13, Mäe tänav T1, Oja tn 1, Oja tn 2, Oja tn 3, Oja tänav T1, Petseri tn 8, Pet- seri tänav T2, Ringtee 10, Roosni tänav T1, Roosni tänav T2, Tallin- na maantee T1, Tallinna mnt 12, Tartu tn 11, Tartu tn 15, Tartu tn 17, Tartu tn 19, Tartu tn 21, Tartu tn 28, Tartu tn 30, Tartu tänav T1, Tartu tänav T3, Uus tänav T1, Va- baduse tn 5a, Vabaduse tänav T1, Vilja tn 6a, Vilja tn 8, Väike tänav T1;

- sademeveekanalisatsiooni püstitamisele asukohtadega F. R. Kreutzwaldi tn 16, F. R. Kreutzwal- di tn 54a, F. R. Kreutzwaldi tn 56b, F. R. Kreutzwaldi tn 58b, Heina põik T1, Heina tänav T1, Jõe tn 5, Jõe tänav T1, Jüri tänav, Kaare tn 2a, Kaare tn 5, Kaare tn 5a, Kaare tänav T1, Kalevipoja tänav T1, Karja põik T1, Karja põik T2, Karja tänav T1, Karja tänav T2, Karja tänav T3, Katariina allee T2,

Koreli oja V2, Koreli oja V3, L. Koidula tn 13, Lembitu tänav T1, Liiva tn 19, Liiva tn 2a, Liiva tänav T3, Lydia Koidula tänav T2, Ly- dia Koidula tänav T3, Mäe tn 13, Petseri tänav T2, Roosni tänav T1, Roosni tänav T2, Tallinna maantee T1, Tallinna mnt 12, Tallinna mnt 4, Tallinna mnt 6, Tallinna mnt 8, Tamula rand, Tamula supelrand, Tartu tn 48, Tartu tänav T1, Tellis- kivi tn 5, Uus tänav T3, Vabaduse tn 1, Vabaduse tänav T1, Vabadu- se väljak, Vee tänav T1.

Väljastati kasutusluba elamu laiendamisele asukohaga Laane tn 20 ja kasutusluba elamu-kõrval- hoone laiendamisele asukohaga Raudtee tn 27.

Sõiduautode enampakku- mise tulemuste kinnitamine

Kinnitati sõiduautode vöö- randamiseks korraldatud oksjoni- te tulemused järgmiselt:

- Mitsubishi i-MiEV 35k W, reg.märk 106BGX, pakkumus maksumusega 3000 eurot;
- Mitsubishi i-MiEV 35 kW, reg.märk 105BGX, pakkumus maksumusega 3010 eurot;
- Mitsubishi i-MiEV 35 kW, reg.märk 104BGX, pakkumus maksumusega 3001 eurot;
- Mitsubishi i-MiEV 35k W, reg.märk 107BGX, pakkumus maksumusega 3117 eurot.

Võru linnavalitsuse kor- ralduse osaline kehtetuks tunnistamine

Tunnistati nurjunuks sõi- duautode võõrandamiseks korraldatud enampakkumise tulemused sõiduauto registreeri- mismärgiga 105 BGX osas, kuna

võitja loobus pärast tulemuste kinnitamist rahaliste raskuste pä- rast ostuvõimalusest.

Sõiduauto enampakkumise korraldamine

Otsustati korraldada elekt- rooniline avalik enampakkumine sõiduauto registreerimismärgiga 105BGX võõrandamiseks. Enam- pakkumise alghinnaks kinnitati 500 eurot.

Aasta õpetaja valimise kom- isjoni moodustamine

Otsustati moodustada Võru linnavalitsuse alaline komisjon „Aasta õpetaja valimise komisjon“ ning kinnitada komisjoni koosseis järgmiselt: Kalvi Kõva (esimees, linnapea), Sixten Sild (aseesimees, abilinnapea), Anita Kikas (hari- dushõnunik), Merit Kund (õpetaja) ja Aigi Musto (õpetaja).

Projekteerimistingimuste andmine

Nõustuti Põllu tn 4 kinnistule tootmis/teenindus- ja laohoone püstitamisega ilma detailplanee- ringut koostamata. Anti projek- teerimistingimused hoone püsti- tamiseks ja kinnistu hoonestusala nihutamiseks.

Kinnitati projekteerimistingi- mused Kivi tn 26 kinnistule päi- keseelektrijaama püstitamiseks ning projekteerimistingimused Pikk tn 4 kinnistule viihall-lao laiendamiseks üle 33% selle esi- algu kavandatud mahust ilma de- tailplaneeringut koostamata.

Võru Muusikakooli direktori ametisse nimetamine

Võru Muusikakooli direk-

tori ametikohale kinnitati alates 1. septembrist 2023 Märt Metsla (loe ka lk 10). Alates 2010. aastast Võru Muusikakoolis (sellest ühek- sa aastat direktorina) töötanud Pi- ret Rips-Laul lahkus ametist omal soovil 31. augustil 2023. Oma juh- timisaja jooksul kujundas ta Võru Muusikakoolist maineka õppe- asutuse, tõstes õpitavate pillide ja tegutsevate kollektiivide mahtu ning muusikalist taset.

Õpilaste arvu suurendamine klassis

Lubati 2023/2024. õppeaas- tal suurendada õpilaste arvu üle seadusega kehtestatud piirnormi Võru Kreutzwaldi Kooli 2.a klas- sis kuni 13 õpilase, 4.a klassis kuni 7 õpilase ja 4.c klassis kuni 25 õpilase ning Võru Kesklinna Kooli 4.b klassis kuni 25 õpilase, 8.a klassis kuni 25 õpilase ja 8.b klassis kuni 25 õpilase.

Isikliku kasutusõiguse seadmine

Anti nõusolek isikliku kasu- tusõiguse seadmiseks Elektrilevi OÜ kasuks kinnistule Roopa tä- nav ning määrati isikliku kasutus- õiguse ala ja tingimused.

Anti nõusolek isikliku kasu- tusõiguse seadmiseks Elektrilevi OÜ kasuks kinnistule Friedrich Reinhold Kreutzwaldi tänav (siht- otstarve transpordimaa) ning määrati isikliku kasutusõiguse ala ja tingimused.

Enampakkumise korralda- mine korteriomandi võõran- damiseks

Otsustati korraldada enam- pakkumine korteriomandi Karja

tn 5-12 (eluruum üldpinnaga 32,6 m²) võõrandamiseks, alghinnaga 17 000 eurot ning määrata tagatis- raha suuruseks 1700 eurot.

Linnavara otsustuskorras kasutusse andmine

MTÜ-le TERVE PERE SELTS otsustati anda otsustuskorrasaju- tisse kasutusse hoone osa Paju tn 5a, üldpinnaga 187,6 m², tähtaja- ga 16. august 2023 kuni 30. juuni 2024.

Kinnistute detailplaneerin- gu algatamine ja keskkon- namõju strateegilise hinda- mise algatamata jätmine

Otsustati algatada Võru linnas Kivi tn 20a, 20, 22 ja osaliselt Kivi tn 26 kinnistute detailplaneeringu koostamine (kaaluda olemasole- vate tootmiskinnistute jagamist ning ehitusõiguste, juurdepääsu- teede, parkimise ja tehnovõrku- de, samuti haljastuse ja heakorra lahenduse määramist) ja mitte algatada detailplaneeringu kesk- konnamõju strateegilist hinda- mist. Planeeritava maa-ala suurus on umbes 4,07 ha.

Kinnisasjade piiride muut- mine

Nõustuti Räpina mnt 3 ja Tiigi tn 2a kinnisasjade piiride muut- misega ning määrati aadressid ja sihtotstarbed.

Riigihanke tulemuste kinni- tamine

Riigihankel „Elektrienergia ost“ tunnistati võitjaks Eesti Ener- gia AS pakkumus maksumusega 100,65 €/MWh.

KUU PILDIS

Võru linna lusikapidu

3. septembri ennelõunal Võru keskvaljakul (Seminari väljak) toimunud traditsioonilisel lin- na lusikapeol – sedakorda 2023. a esimesel poolaastal sündinud lastele – tervitas väikesi võrulasi ja õnnitles peresid linnapea Kalvi Kõva, kes andis asjaosalistele üle nimelise hõbelusika, kaks raama- tut, tünukaardi ja tordi.

Lastele ja nende vanematele laulis Braian Tsirk.

Kõik kes lusikapeole kohale tulla ei saanud, saavad kingi kätte linnavalitsuse infosaalist. Pildiga- lerii leiab fotograaf Tõnis Antoni

lehel, sealt saab ka pilte tellida. Linn kingib igale perele mälestu- seks ühe foto, mille saab galeriist ise valida.

Kokku sündis Võru linnas 2023. a esimesel poolaastal 34 last – 15 tüdrukut ja 19 poissi.

Võru linnavalitsus soovib rõõmsat kooskasvamist lastesõb- raliikus Võrus!

▷**Linnapea Kalvi Kõva tervitamas Seminari väljakule kogunenud lapsevanemaid ja nende pisipe- ret.**

Foto: Ullis Guth

Võru linnavalitsus annab teada, et Luha tn 16 kinnistu ja detail- planeeringu avaliku väljapaneku järgne avalik arutelu toimub 21. septembril 2023 kell 16 Võru linnavalitsuse/linnavolikogu saalis (Jüri tn 11). Avalik väljapanek toimus 10.07–08.08.2023. Planeeringuga oli võimalik tutvuda Võru linnavalitsuse kodu- lehel <https://www.voru.ee/dpalg-20190619> ning linnavalitsuses kohapeal. Detailplaneeringuga kavandatakse Luha 16 kinnistule vabaajakeskuse ja hotelli hoonet, avaliku kasutusega alasid ja mänguväljakuid. Avalikul väljapanekul esitati kolm ettepanekut, millest kahega arvestati.

Avaliku arutelu eesmärk on arutada avaliku väljapaneku ajal tehtud arvestamata jäänud ettepanekuid, selgitada linna seisu- kohti ja proovida leida kompromisse.

Täiendavat infot avaliku arutelu kohta saab Võru linnavalitsu- sest: Sirli Kokk, e-post sirli.kokk@voru.ee, tel 785 0937.

ETTEVÕTLUS

AEG MUUTA KURSSI!
ETTEVÕTLUSNÄDAL
TULEB TAAS
02.-06.10
Muuda ennast, muutub maailm!

Üritustele registreerimine:
<https://ettevotlusnadal.ee/>

ESMASPÄEV, 02.10.2023

18.30–21.30 EUROOPA FILMI-KOHVIK ESITLEB – JEAN-PIERRE AMERIS' FILM „KÜLA KABAREE“
Ettevõtlusnädala raames toob Euroopa filmikohvik vaatajateni Jean-Pierre Ameris' filmi „KÜLA KABAREE“. Film jutustab sellest, et raskest tööst ja suurtest ideedest ei piisa. Davidi piimafarm on likvideerimise äärel. Kui ta satub Bonnie Starlighti eredale esinemisele ööklubis, tabab teda inspiratsioon. Mis oleks, kui ta muudaks oma suure vana aida maakabareeks? Mitte ainult meelelahutuseks, vaid kohalike toidutootjate, sealhulgas tema ema maitsva juustu reklaamimiseks. Ta armub oma pöörasesse plaani. David peab veenma „linnatüdruk“ Bonnie't elama aida põõningul keset eikuskit ja rakkas olema ööpäevaringselt, et valmiks suurepärase etendus. Ka kohalike talentide leidmine pole kerge, kuid siiski õnnestub luua tobedate tegelaskujude trupp. Veri, higi, pisarad ning suur naer ei saada neid vaid tegemises, vaid nad õpivad üht-teist ka iseenda ja

üksteise kohta. Suureks avootuks näib kõik olevat õigel teel, kuni vahele astub Davidi traditsioone austav vanaisa, kes on valmis nende lollustele lõpu tegema. Kas nad suudavad etenduse ja talu päästa? Pärast filmi on külastajatel võimalik Kandle kohvikus nautida tasuta teed, kohvi ja suupisteid ning arutleda filmis kajastatud teemadel. Filmikohvikute sarja toetavad Euroopa Liit ja Võrumaa Arenduskeskus.

Toimumiskoht: Kino Kannel, Liiva 13, Võru
Korraldaja: Europe Directi teabekeskus – Võru
Info: Aigi Young, aigi.young@vorumaa.ee
Üritus on tasuta.

TEISIPÄEV, 03.10.2023

10.00–17.00 ONLINE-KONVERENTS „AEG MUUTA KURSSI“ POSTIMEHE VEEBIS
Ettevõtlusnädal kulmineerub 3. oktoobril suurejoonelise online-konverentsiga „AEG MUUTA KURSSI“, mille otseülekanne toimub Postimehe veebis.

Kogemusi jagavad erinevate valdkondade silmapaistvad esinejad: Ain Sild (Korilane), Mihkel Heinmets (Iiumekk), Terje Rattur (Karukella puhkemaja), Paap Uspenski (I Land Sound), Meelis Rull (Kase Factory), Urmas Johanson (Tikupoiss). Osalejaid intervjuerib saatejuhtide tandem Mart ja Britt Normet.

Korraldaja: Maakondlike arenduskeskuste võrgustik koostöös Postimees Grupiga
Info: Marje Randver, marje.randver@arenduskeskused.ee
Online-konverents on kõigile osalejatele TASUTA.

10.00–13.00 LÕUNA-EESTI TURISMI-ETTEVÕTJATE INFOPÄEV
Selleaastaseks teemaks on „Kos jõuab kaugemale!“. Esinevad turismiettevõtjad, kes on enda piirkonnas edukalt koostööd teinud teiste ettevõtjatega. Samuti saab tutvuda Lõuna-Eesti DMO selleaastaste tegevustega ja tulevikusuundadega.

Toimumiskoht: Veebiseminar
Korraldaja: Lõuna-Eesti DMO
Info: Kaisa Äärmaa, kaisa.aarmaa@vorumaa.ee
Üritus on tasuta, kuid vajalik on eelnev registreerimine.

10.45–16.00 IDEE STARTER – INSPIREERIVAD LOOD ÕPILAS-FIRMALT JA PRAKTILISED TÖÖTOAD
Eesti parima õpilasfirma tiitli pälvinud Võru Gümnaasiumi õpilasfirma OF MilSpray esindajad jagavad oma kogemusi. Päeva teises pooles järgnevad praktilised töötöad disaini, e-kaubanduse ja avaliku esinemise teemadel. Töötubades õpitakse, kuidas pöörata tähelepanu toote visuaalile ja märgata enda ümber head või halba disaini. Möistetakse paremini, kuidas laadal müümas käia ja potentsiaalsete ostjatega suhelda, ning uuritakse, mis loom on e-kaubandus.

Toimumiskoht: Puiga Põhikool, Järve 7, Puiga küla, Võru vald, Võrumaa
Korraldaja: Võrumaa Arenduskeskus
Info: Kadi Kaur, kadi.kaur@vorumaa.ee
Üritus on tasuta. Registreerimine toimub läbi koolide.

14.00–16.00 E-GUPINÕUSTAMINE „ETTEVÕTJAKS VÕI MITTE“
Oled mänginud mõttega, et võiksid ettevõtjana tegutseda, või on juba kindel plaan oma ettevõtte luua? Kui tahad seda mõtet edasi arendada ja endas selgust luua, siis on Sul võimalus osaleda e-grupinõustamisel. Jututeemad: ettevõtluse olemus, ettevõtja rollid, eduka ettevõtja isiksuseomadused, eneseanalüüs (kas ka minul on vastavad omadused olemas?), toetavad teenused ettevõtluse alustamisel, äri alustamise protsess (sh vajalikud infokanalid).

Toimumiskoht: Veebiseminar
Korraldaja: Eesti Töötukassa
Info: Ele Parik, ele.parik@tootukassa.ee
Üritus on tasuta, osalejate arv piiratud, vajalik registreerimine.

KOLMAPÄEV, 04.10.2023

10.00–11.30 TÖÖTUKASSA VIRTUAALNE INFOHOMMIK TÖÖANDJATELE
Ettevõtlusnädala raames toimuv virtuaalne hommikuseminaril tutvustame, kuidas töötukassa töövahendusportaal enda jaoks parimal viisil tööle panna, ning anname ülevaate ka teistest tööandjaid toetavatest meetmetest ning värbamispäevadest. Töötute profiil: milliste kogemuste, oskuste ja töösooviga inimesed on töötötsingutel (sh rahvusvahelise kaitse saajad). E-töötukassa töövahenduse võimalused – tööpakkumiste koostamine ja kandidaatide leidmine. Töötukassa meetmed tööandjatele: palgatoetus, koolitustoetus, teenused vähenenud tööajaga inimestele jpm. Info- ja värbamispäevade korraldamine läbi töötukassa. Küsimused-vastused – vastame küsimustele ja jagame mõtteid.

Toimumiskoht: Veebiseminar
Korraldaja: Eesti Töötukassa
Info: Eesti Töötukassa tööandjate teenuste arendusjuht Ruth Aarma, ruth.aarma@tootukassa.ee, 5066140
Üritus on tasuta, vajalik registreerimine.

10.00–15.40 ETTEVÕTLUS-KONVERENTS „AEG MUUTA KURSSI“
Räägime ettevõtete kursi muutmisest

ehk muudatustest, sh digitaliseerimisest, automatiseerimisest, tehisintellektist, biotehnoloogiast, ringmajandusest ja tootearendusest. Päeva alguses teeb ettekande konverentsi peaesineja Urmas Varblane (Eesti Panga nõukogu esimees) teemal „Trendid ja suundumused meil ning mujal maailmas, mis mõjutavad lähiajal muutusi ettevõtluses“. Edasi räägivad Tartu Ülikooli, Eesti Maaülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli esindajad sellest, kuidas nad saavad ettevõtetele oma teadmistega abiks olla muudatuste tegemisel. Peale lõunat on kolme ettevõtja kogemuslood. Päeva lõpetab esinejate paneeldiskussioon. Konverents on suunatud ettevõtjatele ning kõigile ettevõtlushuvilistele. Moderaator Märt Treier.

Toimumiskoht: Võru kultuurimaja KANNEL, Liiva tn13, II korruse saal
Korraldaja: Võrumaa Arenduskeskus
Info: Ivi Martens, ivi.martens@vorumaa.ee
Üritus on tasuta, vajalik registreerimine.

NELJAPÄEV, 05.10.2023

10.00–15.00 AVATUD USTE PÄEV KAGU-EESTI INNOVATSIOONIKESKUSE. CAKE FEST (KEIK)
5. oktoobril toimub Kagu-Eesti Innovatsioonikeskuses avatud uste päev. Oodatud on kõik ettevõtjad oma kaupa/teenust müüma. Lugude kuulamise külastustuur ettevõtjate juures algab 11.00. Külastustuuri pikkus on kuni kaks tundi (tasuta). Meeleolu päevale lisab Koogimeistri Cake Fest. Põnevaid tegevusi pakuvad Kaabsoo küünalde meisterdamise tuba ja Pisila puidust arendav mängunurk.

Toimumiskoht: Kagu-Eesti Innovatsioonikeskus, Röpina mnt 12, Võru. Külastustuuri start kell 11.00 fuajeest.
Korraldaja: Kagu-Eesti Innovatsioonikeskus
Info: Maarja Uibokand, keik@keik.ee, +372 601 6160
Üritus on tasuta, kauplemiseks vajalik eelnev registreerimine.

12.00–18.30 IMPACT DAY
Tallinnas Põhjala tehases toimub Baltikumi

suurim mõju ja jätkusuutlikkuse festival. Festival toimub Ettevõtlusnädala 2023 „Aeg muuta kurssi“ raames. Impact Day toob kokku inimesed, kes soovivad luua maailma positiivset mõju. Inimesed, kes soovivad midagi teha selle nimel, et elu meie ümber oleks parem. Inimesed, kes teevad päriselt samme ilusama tuleviku nimel. Siit leiate mõttekaaslast, värskeid ideid ja teadmisi, kuidas oma sõnade ja tegudega veelgi kaugemale jõuda. Üritus toimub kohapeal ja virtuaalselt.

Toimumiskoht: Tallinn, Põhjala tehase
Korraldaja: Impact Day koostöös maakondlike arenduskeskuste võrgustikuga
Info: Marje Randver, marje.randver@arenduskeskused.ee
Piletiinfo: <https://impactday.eu/tickets/>

REEDE, 06.10.2023

12.00–18.30 IMPACT DAY
Tallinnas Põhjala tehases toimub Baltikumi suurim mõju ja jätkusuutlikkuse festival.

„Jätkusuutlik töökultuur – niis või uus normaalsus?“ Just sel teemal on võimalus 6. oktoobril kõigil kuulata Rain Tungeri ja Taimi Elenurme mõttevahetust.

Toimumiskoht: Tallinn, Põhjala tehase
Korraldaja: Impact Day koostöös maakondlike arenduskeskuste võrgustikuga
Info: Marje Randver, marje.randver@arenduskeskused.ee
Piletiinfo: <https://impactday.eu/tickets/>

Korraldajad: Võrumaa Arenduskeskus, Eesti Töötukassa, maakondlikud arenduskeskused, Kagu-Eesti Innovatsioonikeskus, Europe Direct Lõuna-Eesti Võru keskus.

KOGUKOND

Algas toetuste taotlemine kodanikuühiskonna innovatsioonifondist

Taotlusvooru eesmärk on tõsta elanikkonnakaitse võimekust kogukonnas ja edendada kogukondade ning kohalike omavalitsuste koostööd.

Julgeolekuolukorrast tin-

gituna on siseministeriumi rahastatud ja SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali poolt ellu viidava innovatsioonifondi 2023. aasta taotlusvooru fookuses just elanikkonnakaitse.

Innovatsioonifondist saab 2023. aastal toetust taotleda

- kohaliku tasandi elanikkonnakaitse vajaduste väljaselgitamiseks (nt arutelud, ümarlaad, kriisiroolide kaar-

distamine ja loomine, kriisivalmiduse liidrite määramine jne), kui need ei ole veel teada ja/või kokku lepitud kogukondlikult ja/või kui kohaliku tasandi elanikkonnakaitse vajadused on välja selgitatud, siis

- konkreetsete elanikkonnakaitse vajaduste rahastamiseks (nt teenuste tellimine, inventari soetamine, elektri varustuskindluse tagamine, kriisivarude kaardistamine, soetamine ja täiendamine, kriisiplaani koostamine, varjumiskohad ja -kindlus jne).

Projekti elluviimise periood on 26. juunist 2023 kuni 31. augustini 2024. Taotlejaks saab olla

Eestis registreeritud mittetulundusühing, mis tegutseb põhikirja järgi avalikes huvides, või seltsing, mis tegutseb kirjaliku seltsingulepingu järgi avalikes huvides.

Taotlusi saab esitada kuni 30. novembrini 2023 kultuuriministeriumi toetuste menetlemise infosüsteemi (TMS) kaudu aadressil <https://toetused.kul.ee/et/login>.

- Taotlusega koos tuleb esitada
- kohaliku omavalitsuse vormi-kohane kinnituskiri;
 - vajadusel taotleja esindusõigust tõendav volikir;
 - kirjalik seltsinguleping, kui taotlejaks on seltsing.

Innovatsioonifondi maht 2023.

aastal on 875 000 eurot. Iga kohaliku omavalitsuse kohta on ette nähtud maksimaalne toetussumma, mille piires selle omavalitsuse territooriumil tegutsevad MTÜ-d ja seltsingud raha taotleda saavad.

Ühe kohaliku omavalitsuse territooriumil võivad taotluse esitada ka mitu taotlejat, kuid see peab olema kohaliku omavalitsusega läbi arutatud ja omavalitsuse kinnituskirjas märgitud.

Kogu vajalik info taotlusvooru kohta on kättesaadav aadressil <https://kysk.ee/taotlejale/toetused-vabauhendustele/taotlusvoorud/kif23/>.

Priit Põiklik

SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali kommunikatsioonispetsialist

Kagu Ühistranspordikeskus valib taas aasta bussijuhti

MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus on taaskord välja kuulutanud konkursi „Aasta bussijuht“, mille eesmärk on tunnustada bussijuhte nende töökohustuste eeskujuliku täitmise eest. Ootame kiitusi bussijuhtide kohta, kes teenindavad Kagu Ühistranspordikeskuse hallatavaid liine.

Oma töökohustusi hästi täitev bussijuht on sõbralik ja abivalmis, tagades sõitjatele korrektse ühiskaardi müümise või valideerimise, vajadusel juhendamise. Liikluses on ta tähelepanelik ja sõit kulgeb sujuvalt ja ohutult.

Oma igapäevaelus näeme tihti probleemkohti ja mattume negatiivsuse alla, unustades väikesed asjad, mis omavad kandvat rolli igapäevaelu meelsuse kujundamisel. Bussijuhid on inimesed, kellega puutume kokku hommikuti tööle ja kooli minnes, olles veel unised, ning sealt tagasi tul-

les, olles väsinud päevatoimetustest. Tervitused ja suhtlus bussijuhiga võib määrata meie päeva meeleolu. Istudes bussi, usaldame oma elu ja tervise inimese kätte, keda me ei tunnegi. Vahel tunneme end seal nii turvaliselt, et pikendame oma ööund veel mõne minuti võrra, ometi ei lähe me bussijuhti selle eest tänama. Kuid miks mitte? Kui Sul on olnud meeldiv kogemus bussijuhiga ja sa sooviksid teda tema professionaalsuse või heatahtlikkuse eest esile tõsta, siis anna meile teada!

Kui soovid esile tõsta mõnda bussijuhti, siis täida vorm hiljemalt 31.10.2023 aadressil <https://kagu.ytk.ee/aasta-bussijuht/>;

saada kiri Kagu Ühistranspordikeskusele, aadressile Kesk 20, Põlva, postiindeks 63308; saada e-kiri info@ytk.ee või helista telefonil 5855 8702. Vaatame kõik meie laekunud kiitused läbi ning tunnustame parimaks tunnustatud bussijuhte.

Sander Saar
MTÜ Kagu Ühistranspordikeskus juhataja

KAGU
ÜHISTRANSPOORDIKESKUS

TARTU ÜLIKOOLI VÄÄRIKATE ÜLIKOOL VÕRUMAA

27.09.2023 – Võro keelest ja Võro Instituudist
Rainer Kuuba, Võro Instituudi direktor
*loeng toimub Võro Instituudi ruumes, aadressil Tartu 48, Võru linn

25.10.2023 – Euroopa Liidu välispoliitika ja julgeolek ning selle mõjud Eestile
Urmas Paet, Euroopa Parlamendi saadik

15.11.2023 – Minu kodu on minu kindlus!
Kaisa Niilo, Lõuna Päästkeskuse ennetusbüroo, Päästeamet

13.12.2023 – Terveks, targaks, õnnelikuks: jõuluperioodi rituaalidest eesti rahvapärarimuses
Reet Hiimäe, Kirjandusmuuseumi vanemteadur, folklorist

Loengud algavad kell 10.00
Info ja registreerimine
navikylaselts@gmail.com

KOHTUMISENI VÄÄRIKATE ÜLIKOOLIS VÕRUMAA

* Huvilistele on korraldatud bussitransport väljumiseks kell 9:30 Võru muusikakooli juurest ja tagasi kell 11:45 väljumiseks Navilasse juurest.

KESKKONNAHOID

Jäätmete liigiti kogumisest

Jäätmete liigiti kogumine nende tekkeko-
has on kohustuslik. Olmejäätmete hulgas
tuleb välja võtta paber ja papp, pakendid
(nii klaas-, metall- kui plastpakendid),
toidujäätmed ja ohtlikud jäätmed, nt pa-
tareid ja akud (vt olmejäätmete liigiti ko-
gumise juhust).

Toidujäätmete kogumisest teavitamine

Võru linnas on toidujäätmete liigiti ko-

gumine kohustuslik. Selleks on võimalik tellida korraldatud jäätmeveo käigus toidujäätmete vedu. Korraldatud toidujäätmete veost on võimalik loobuda juhul, kui jäätmed tekkekohal kompostitakse nõuetekohases kompostis ja informeeritakse sellest linnavalitsuse keskkonna- ja järelevalve spetsialisti.

Nõuetekohane komposter toidujäätmete jaoks on igast küljest kinnine ja kaanega, nii et sinna ei pääse ligi linnud ja

loomad, ning piisavalt suur, et sinna saab aastaringselt tekkivaid toidujäätmeid koguda. Ühise õuealaga paarismaja või kuni kahe kõrvuti asetseva üksikelamu kinnistul on lubatud kasutada kompostit ühiselt.

Hetkel puudub väga suure hulga kinnistute kohta teave, kas kinnistul toidujäätmeid kompostitakse või mitte. Alates augustist on infot kompostimise kohta palutud e-kirja teel.

Teatada ei ole vaja nendel kinnistu-

omanikel, kes said kompostri projekti abil. Juhul kui toidujäätmeid kohapeal ei kompostitaks, kuid neile on leitud muu rakendus – viiakse maale loomadele, kompostitakse maal jne –, võib seda julgelt selgitada, sellega on võimalik arvestada.

Edaspidi liidetakse need kinnistud, mille kohta puudub info kohapeal kompostimise korraldamise kohta, automaatselt toidujäätmete veole.

Toidujäätmete liigiti kogumise ees-

märk on, et segaolmejäätmete hulka toidujäätmeid ei sattuks. Kui jäätmevedaja leiab segaolmejäätmete kontaineris toidujäätmeid, tuleb konteineri omanikul jäätmed uuesti läbi sorteerida. Aia- ja haljastusjäätmeid võib edasi kompostida lahtiselt aunas või viia linna kompostimisplatsile aadressil Kose tee 2.

Tiina Randjärv
keskkonna- ja järelevalve spetsialist

LIIGITI KOGUMINE ON LIHTNE

	PAKENDID					
	KLAASPAKEND Loputa vajadusel kergelt, et ei määriks teisi pakendeid ja kotti. Eemadada korgid ja kaaned, sildid võivad jääda.	PLAST- JA METALLPAKEND, JOOGIKARTONG Loputa vajadusel kergelt, et ei määriks teisi pakendeid ja kotti. Jäta korgid-kaaned peale.	PAPP- JA PABERPAKEND Voldi suured papist pakendid kokku või rebi tükkideks, nii võtavad nad vähem ruumi. Veendu, et materjal on puhas ja kuiv.	BIOJÄÄTMED Biojäätmepane konteinerisse lahtiselt, paberkotis või täielikult biolaguneva ja komposteeruva kotiga.	VANAPAPER Kogu paber ja kartong muudest jäätmetest eraldi ka siis, kui teie majal pole selleks konteinerit. Vanapaber pane konteinerisse lahtiselt.	SEGA-OLMEJÄÄTMED Kogu pakendi- ja toiduajäätmepane eraldi ja segaolmejäätmete hulka väheneb märgatavalt!
SOBIB	- Karastus- ja alkohoolsete jookide pudelid - Moosipurgid - Toiduainete purgid	- Kilekotid ja pakkekile - Toote ümber olnud penoplast - Kosmeetika- ja hooldustoodete ning tarbekaupade pakendid - Leiva ja saia kotid, singi ja juustu pakendid - Salatikarbid - Konservikarbid - Alumiiniumipurgid - Metallkorgid ja -kaaned - Piima- ja piimatoodete, mahla- ning veinipakendid	- Pappkastid ja -karbid - Paberkotid - Pakkepaber - Kleeplintidega pappkastid	- Riknenud toit ja toiduajäätmepane - Tahked riknenud puu- ja köögiviljad, nende koored - Liha- ja kalajäätmepane, kalaluud - Muna- ja pähklikoored - Pabermassist munarestid - Majapidamispuu- - Pabersalvrätid - Kohvipaks, paberfiltrid - Lõikelilled, ilma potita toataimed	- Ajalehed, ajakirjad - Kataloogid ja reklaammaterjalid - Töövihikud, paberist ja kartongist kaustikud - Trükiga ja puhas kirja- ning joonistusmaterjal - Kontoripaber - Papp - Jõupaber - Kileaknaga ümbrikud - Vanad raamatud (kövade kaanteta)	- Jäätmepane, mille liigiti kogumine pole korraldatud - Kassiliiv, rasvane ja raskesti puhastatav pakend, mähkmepane, hügieenisidemepane, kosmeetika, küpsetusmaterjal, foolium, jahutunud tuhk, tolmuimeja tolmutuht, suure kondid, näritud nats, kummist esemed - Hõõgniidiga lambipiirnepane, CD-plaadid, tühjad ja katkised pastakad, tühjad vildikad - Katkised kruusid ja taldririkud - Kasutuskoõlbmatud jalanõud, riided ja mänguasjad
EI SOBI	Akna- leht- ja peegelklaas Valguslambid ja elektripiirnepane Keraamika, kristall ja portselan (nt toidunõud, vaasid jne) Kuumuskindel klaas (nt ahjukindlad toidunõud)	Küpsetusmaterjal Toodet sisaldav pakend Plastist mänguasjad Kodukeemia, liimi-, värvi- ja teisi ohtlike ainete sisaldavaid pakendeid Mähkmepane, hügieenisidemepane, kondoomid Pandimärgisega pudelid Plastist ja kummist tooted, mis ei ole pakendid Ehitusmaterjalid	Määrduv/vettinud paber ja papp (nt pitsakarpi) Pehmepaper (nt tualettpaper) Ajalehed, ajakirjad, raamatud Koopia- või joonistusmaterjal Fooliumi või kilet sisaldav paber, papp, kartong (nt mahlapakid, raamatukaaned) Munakarbid Tapeet	Tavalsed kilekotid, toidupakendid Kassiliiv, tuhk, suitsukonid Vedelat toiduajäägmepane, toiduõli, suure kondid Kiletatud või vahatatud pinnaga või kileaknaga paberkoti Küpsetusmaterjal Vanad ravimid Mähkmepane, hügieenisidemepane Tolmuimejakoti Kunstlilled, küünlad Lille- ja salatipotid	Määrduv või vettinud paber ja papp Majapidamispuu Kasutatud pabernõud Kopeermaterjal Kleepsillid, teibid Foolium, võipaper Kommipaberid, jäätisepaberid Tapeet, lamineeritud või kiletatud paber Tetrapakid, munakarbid Kõik, mis sisaldab materjali peale paberit ja kartongi	Toidujäätmepane, puhtad pakendid Värvijäägmepane, ravimid, tule- ja plahvatusohtlikud jäätmepane, patareid, akud, kodumasinad, elektroonika Ehitusjäätmepane, aiapätmepane Vedelat jäätmepane (näiteks kasutatud toiduõli) Suuremõõtmelised jäätmepane, mööbel, peegel, vaibad, madratsid Ained ja esemed, mis oma kaalu, mõõtmete või kuju tõttu võivad ohustada mahuti, veokit või vedajat

ANALÜÜS

EKT andmed korraldatud jäätmeveo kohta Võrus

Uus korraldatud jäätmeveo leping algas koos biolagunevate jäätmete liigiti kogumisega esmakordselt 01.09.2022. Enne seda oli nende jäätmevaldajate hulk, kes Võru linnas biolagunevaid jäätmeid liigiti kogutuna vedajale üle andsid, sisuliselt null. 2022. a oktoobris, kui Eesti Keskkonnateenused (EKT) oli kaks kuud uut jäätmeliiki liigiti kogunud, koguti Võru linnast kokku 8 tonni biolagunevaid jäätmeid, s.o 2,9% segaolmejäätmete kogusest eelmise aasta oktoobris. 2023. a juunis koguti Võru linnast juba 31 tonni biolagunevaid jäätmeid, s.o 12% segaolmejäätmete kogusest Võru linnas. Ühelt poolt võiks öelda, et Võru linnas on potentsiaali koguda biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid 60–70 tonni kuus. Korduvad Eestis tehtud segaolmejäätmete uuringud näitavad, et segaolmejäätmete koostisest kaalu järgi on 30% biolagunevad jäätmed. Samuti on nende Võru linnas jäätmevaldajate hulk seni veel üsna väike, kes liigiti kogutud biolagunevad jäätmed vedajale üle annavad. Küll on teadmata see hulk jäätmevaldajaid ja kogused, kes päriselt biolagunevaid jäätmeid kodus kompostivad. Seda saab koostöös Võru linnavalitsusega kindlasti välja selgitada.

kohtvaatluste kaudu, näiteks kasutades PrügiBingo teenust.

EKT tahab kindlasti Võru linna neid jäätmevaldajaid, kes jäätmeid liigiti koguvad ja vedajale üle annavad, igati tunnustada ja kiita. Kogused, mis vedajale üle antakse, on üsna suured ja reeglina keegi niisama pooltühja konteinerit tühjendada ei palu. Need jäätmevaldajad, kes jäätmeid liigiti koguvad, teavad hästi, et kõogi- ja sööklajäätmete kogused on üllatavalt suured ja neid jäätmeid siiski tekib iga päev kodumajapidamises ja samuti tekib töökohas lõunatades biolagunevaid jäätmeid, rääkimata nendest ettevõtetest, kus tegevuseks ongi toitlustamine. Võrreldes teiste linnadega on Võru linnas kogutud biolagunevate jäätmete kogused suhtarvudena pigem eeskujulikud, tehes ka silmad ette Lõuna-Eesti suurimale Tartu linnale, kus biolagunevate jäätmete liigiti kogumist on korraldatud jäätmeveo süsteemis võimaldatud jäätmevaldajatele juba peaaegu 10 aastat.

Bruno Tammaru
Eesti Keskkonnateenuste juhatuse liige

Puulehtede koristamisest ja veost Võru linnas

Võru linnas toimub sel aastal taas puulehtede vedu suurte lehekottidega (*bigbag*idega).

Leheveoks kasutatavad suured lehekotid mahutavad u tonni lehti ja on 8 sangaga: 4 koti ülemises ja 4 alumises osas. Teistsuguseid, sangadeta suuri kotte või *bigbaga*e ei ole võimalik tähendada ja neid autojuht ära ei vii.

Suure lehekottide jagamine toimub alates 1. oktoobrist Võru linnamajanduse osakonnast, Lembitu tn 2, sissepääs sisehoovipoolsest küljest. Kotte antakse koha- peal välja osakonna vastu- võtuaegadel: esmaspäeval kell 13-16 ja neljapäeval kell 9-11. Lehekottide kätte andmisel registreeritakse teid kohe ka veole, mis algab 30. oktoobril.

Foto: Uli Guth

Enamikku kottidest on eelmisel aastal kasutatud ja need võivad olla mullased. Leheveo lõppedes tuleb kasutamata kotid kindlasti tagasi tuua.

Täidetud suured lehekotid tuleb oma kinnistul panna kohta, kust neid on võimalik tõstuga ära viia. Palume lehekottäita peaaegu lõpuni, aga nii, et sangad oleks võimalik keskele kokku tõmmata. Sõiduki tõstemehhanism ulatub tõstmata 3 m kaugusel olevaid kotte.

Arvestades eelmiste aastate kogemusi, ei tohiks panna kotte

sellisele pinnale, mis võib korduvate vihmasadudega muutuda pehmeks, sest siis ei ole võimalik kotti ära viia. Juhul, kui lehevadaja ei pääse mingil põhjusel kotile ligi või koti tõstmine on takistatud, tuuakse Teile lahendusena teine kott, millesse palume lehed ümber tõsta.

Lehekottide äraveo perioodi alguseks ehk 30. oktoobriks peaks lehed kotis valmis olema. Sõltuvalt ilmast ja veograafikust võib vedu toimuda järgneva kahe nädala jooksul.

Suurtesse lehekottidesse tohib panna ainult puulehti. Neid kotte, kus on muid jäätmeid (pabereid, pakendeid, suuri oksid, kivi- ja ehitusjätmeid), ära ei viida.

Tiina Randjärv
keskkonna- ja järelevalve
spetsialist

RIIGIKAITSE

Ligi aasta möödas – kuhu oleme Nursipalu harjutusvälja arendamisega jõudnud?

Varsti on Nursipalu harjutusvälja arendamisplaanide tutvustamisest möödunud juba peaaegu aasta. Plaanidesse on jõudnud rohkem selgust ning tarvilikust ideest on edasi liigutud plaanide realiseerimiseni, näiteks oleme tänaseks jõudnud maade omandamiseni, harjutusväljade häiringutoetuse tõstmiseni ja Nursipalu laiendusega seotud valdade investeeringutoetuse loomiseni. Valmis on saanud Natura eelhindamine ja oleme lähemale jõudnud ka Nursipalu harjutusvälja aretamise korralduse tegemiseni, kirjutab riigi kaitseinvesteeringute keskuse harjutusväljade portfellijuht Elari Kalmaru.

Nursipalu harjutusvälja asutamise korralduse ettepaneku tegemine valitsusele toimub oktoobris. Enne valitsusele ettepaneku tegemist saatsime ettepaneku eelnõu kooskõlastusringile riigiasutustele ja huvitatud osapooltele. Pärast arvamuste läbivaatamist ja seisukohtade kujunemist korraldame avaliku istungi kohalike kogukondadega ning seejärel saadame eelnõu Vabariigi Valitsuse istungile.

Nagu varasemalt mainisin, oleme valmis saanud Natura eelhindamise, mille käigus selgitati välja sealse keskonnapiirangud ning ka teised vajaminevad uuringud, mille peame harjutusväljal korraldama. Kõik piirangud ning täiendavad uuringud pannakse kirja harjutusvälja laiendamise asutamise korralduses. Paralleelselt Natura eelhindamisega tellisime Nursipalu harjutusvälja ja selle laienduse ala arheoloogilise ning looduslike pühapaikade uuringu, mis valmib 2024. aasta esimeses kvartalis.

Harjutusvälja laiendamiseks planeeritud maade omandamisega oleme jõudnud sinnamaale, et tellitud on enamik huvialasse jäävate

Tükike Nursipalust ültvaates.

Foto: Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

kinnistute hindamisi. Hindamiste tulemusi tutvustatakse omanikele selles järjekorras, kuidas hindamised valmivad. Lisaks kinnistute hindamisele on ettevalmistamisel ja ka käimas täiendavad hindamishanked, näiteks võimalikele vahetusmaadele, et leida maaomanikele just neile kõige paremini sobiv lahendus.

Eesmärk on jätkuvalt maad omandada kokkuleppel ning oleme positiivselt meelestatud, et leiame kõikide maaomanikega ühise keele. Seni on hindamiste tulemused omanikele sobinud ja hindamistulemuste sobimise korral oleme kohe teinud ka tehingu. Esimesed tehingud harjutusvälja laienduse huvialasse jäävate maaüksuste omandamiseks on juba jõustunud. Septembri alguse seisuga oleme teinud kuus tehingut ja omandanud kokku kaheksa maaüksust. Kogu protsess võtab kindlasti veel aega, kuid oleme veendunud, et suudame kõigile kinnistust loobuma pidavatele omanikele pakuda sobiva lahenduse ja õiglase hüvitise.

Isegi kui maad on juba omandatud, ei tähenda see seda, et

maaomanikud peavad kohe oma kinnistult lahkuma. Iga maaomanikuga lepatakse kokku ajaraam, et uuele elukorraldusele oleks võimalik üle minna võimalikult sujuvalt.

Me teeme kõik endast oleneva, et harjutusvälja laienemine oleks kohalikule kogukonnale võimalikult vähe häiriv, ja panustame sellesse, et kohalike elanike elutingimused paraneksid muul viisil. Harjutusväljast põhjustatud häiringute mõjude kompenseerimiseks on omavalitsustele loodud kompensatsioonimeetmete pakett, millega omavalitsus saab parendada elu- ja majanduskeskkonda.

Kompensatsioonipakett koosneb iga-aastasest kohaliku omavalitsuse häiringu toetusest, mis on senisest toetusmeetmest suurem, püsivam ja puudutab rohkem omavalitsusi. Kokku suureneb omavalitsustele iga aasta makstav summa enam kui ühe miljoni euro võrra. Uue mudeli järgi on plaanis teha esimesed väljamaksed selle aasta lõpus. Seni on kohalikud omavalitsused häiringutasude eest teinud investeeringuid tee-

devõrku, mänguväljakutesse ja haridusasutustesse.

Samuti saavad neli Nursipalu laiendusega seotud valda ühekordse investeeringutoetuse kogusummas 10 miljonit eurot, millest Võru vald ja Võru linn saavad mõlemad kolm miljonit ning Rõuge vald ja Antsla vald saavad mõlemad kaks miljonit eurot. Peale selle lisandub otsese müraleevendusmeetmena nimetatud akende vahetuse meede, mis on suunatud otse Nursipalu harjutusala naabruses elavatele inimestele. See meede on praegu veel kujundamisel.

Mida teeme lisaks Nursipalu harjutusvälja arendamisele Võrumaal?

Nursipalu harjutusvälja laiendamise kõrvalt alustasime 31. juulil ka Tsiatsungõlmaal liitlaste vastuvõtuala ehitust. Liitlaste vastuvõtuala linnak on mõeldud lühiajaliselt Eestis viibivatele liitlasüksustele. Praegu on meil Lõuna-Eestis ligikaudu 500 Ameerika Ühendriikide sõdurit koos tehnikaga, kes aitavad meil parandada piirkonna julgeolekut. Lisaks sõjalisel voi-

mekusele elavdavad liitlased ka kohalikku majandust.

Täna elavad meie liitlased Eesti suurimas ajutises konteinerlinnakus Kuperjanovi jalaväepataljoni juures Taara linnakus, kuid nad vajavad paremaid ja pikaajalisi lahendusi nii majutuseks kui ka harjutamiseks. Uus linnak aitab seda olukorda parandada ning ühtlasi tekib võimekus ka kriisiolukorras saabuvald üksuseid operatiivtegevuseks ette valmistada ning meie oma kaitseväge üksustega lõimida.

Uus liitlaste vastuvõtuala valmib järgmise aasta alguses. Liitlastele ehitatakse kaheksa majutushalli, mis mahutavad ligikaudu 1000 inimest. Ühtlasi ehitatakse alale ka tehnika hooldushallid, köögi- ja söömis-hallid, pesemishooneid ja laohallid. Liitlased on siin, et kaitsa Eestit, seega on meie jaoks eriti oluline, et Eestil oleks ka võimekus täiendavaid liitlasüksuseid majutada ja pakkuda neile võimalusteharukohalist väljaõpet, et koos kaitseväge ja Kaitseliiduga harjutada Eesti kaitsmist.

Hästi on edenenud ka Võru-Mõniste-Valga ja Sõmerpalu-Mustahamba riigimaanteed ühendustee ehitamine. Ehitatavaid teid on kokku ligikaudu kümme kilomeetrit, millest praeguseks on tee juba seitsme kilomeetri ulatuses läbitav. Uus tee valmib lõplikult järgmise aasta suvel ja hakkab olema avatud kõigile liiklejatele. Ühendustee eesmärk on leevendada harjutusväljast tulenevaid ümberkorraldusi teedevõrgus. Paremad teed on üks mitmest kasutegurist, millega kaudsel panustame kohalike elanike elukeskkonna paremaks muutumisesse.

See aga ei tähenda, et olemasolev Sõmerpalu-Musthamba tee

suletakse. Tee jääb avatuks ning pannakse kinni ainult vajaduspõhiselt, kui ohuala ulatub õppuste ajal teeni. Tee sulgemisest teavitatakse kindlasti ka kohalikke inimesi ning sel ajal on võimalik kasutada alternatiivset teed, mida praegu ehitatakse.

Ühtlasi oleme tänaseks allkirjastanud ka liitumislepingu Võru Veega, et alustada uuringutega ning projekteerimis- ja ehitushangetega. Ühisveevärgi- ning kanalisatsioonitrass on planeeritud läbima Võlsi küla, mis annab potentsiaalse ühisveevärgi ja kanalisatsiooni liitumisvõimaluse ligi seitsmekümnele elamule, millel täna seda ei ole. Projekti täpne kul on koostöös Võru Veega selgumisel.

Koostame koos kaitseministeeriumi ja Eesti Raudteega ka rahastustootlust Euroopa Komisjonile Valga-Koidula raudteelõigu rekonstrueerimiseks, et tagada sõjaline liikuvus ja muuta raudteelõik tsiviililiksuseks tänasega võrreldes efektiivsemaks ja kiiremaks. Kui projektile õnnestub saada Euroopa Liidu rahastus, siis on plaanis rekonstrueerida olemasolev Valga-Koidula raudteelõik ja luua militaarotstarbeline kauba mahalaadimispunkt militaar tehnikatranspordiks. Lisaks oleks sellisel juhul plaanis suunata raudteeharu ka kohalike puudutõustetevõteteneni, et tagada ettevõtete võimekus puidu transportimisel mööda raudteed. Selle tulemusena paraneks piirkonnas ka liiklusohutus ja väheneks oluliselt keskkonnasaaste. Rekonstrueeritud raudtee võimaldaks arendada reisirongiliiklust ning edendada piirkonna majandust. Euroopa Liidu rahastuse taotlemine on konkurentsipõhine, kuid teeme pingutusi, et piirkonda Euroopa Liidu investeeringuid tuua.

Hanna Rotmeister

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse pressiesindaja

Elari Kalmaru

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse harjutusväljade portfellijuht

Naiskodukaitse Võrumaa esindus sai üleriigilisel võistlusel Pärnus esikoha

Naiskodukaitse Võrumaa esindus naasis 18.–19. augustil Pärnus toimunud üleriigilisel Naiskodukaitse side- ja staabieriala võistlusel esikohaga.

Võidukasse võistkonda kuulusid Laura Järvpõld, Maie Vumba, Ruth Maadla ja Reili Jäädmaa (esindaja Karme Hain).

Kaheksandat korda toimunud erialavõistluse käigus tuli 12 võistkonnal läbida 20-kilomeetrine 14 kontrollpunktiga rada, kus neljalikmelised võistkonnad lahendasid erinevaid ülesandeid – nt taastasid välitingimustes raadioside, kirjutasid pimekirjas teksti, edastasid üle veetakistuse helisignaali morsetähestikus sõnumi, suusatasid liival ja laskid vibu. Kui võistkond jõudis kontrollpunkti pärast ettenähtud ülesande algusaega, ei lubatud nelikut võistlusjuhendist lähtudes ülesannet täitma ning kirja laskisid karistuspunktid. Võistkonnad said endale Pärnu topograafilise kaardi, mobiiltelefonide ja nutikellade kasutamine oli keelatud.

Võistlus avati Kaitseliidu Pär-

numaa maleva alal Eametsas reede hilisõhtul ja start anti laupäeva teisel öötnunil.

Võrumaa ringkonna instruktori Ruth Maadla ja liikme Maie Vumba sõnade kohaselt oli rada oma kontrollpunktidega hästi üles ehitatud, kaasa antud kaart arusaadav ja võistlusformaad paras.

„Rõõm on kindlasti suur, aga kinnituse sai tõsiasi, et kui rajal on lõbus ja meeskonnal on tore olla, siis kipuvadki võidud tulema,” sõnas Vumba, kui ta oli tiimikaaslastega vastu võtnud esikoha medalid ja meened. Teiseks tuli Sakala ning kolmandaks Tallinna ringkond.

Side- ja staabieriala võistluse peakorraldaja, NKK Pärnumaa ringkonna side- ja staabieriala-grupi juhi Kairi Tilseni sõnul oli Võrumaa võistkond tugev erialateadmiste poolest, aga kindlasti ka tiimina, sest sellel võistlusel olid määravad teadmised ja talitlus. „Võistlema tulles ongi peamine, et kõike tehakse ühiselt ja rõõmuga, üksteist toetades,” avas ta võidu tagamaid.

Võidukad Võrumaa naiskodukaitsjad.

Foto: Naiskodukaitse Võrumaa ringkond

Naiskodukaitse on üle-eestiline vabatahtlik naisi koondav organisatsioon, mille eesmärk on naiste kaasamine riigikaitseks ning laiemalt kogu ühiskonna turvalisemaks muutmiseks. Igal liikmel on kindel roll kriisi- ja sõjaajal. Naiskodukaitsjad saavad osaleda sõjalisel riigikaitse, kuuludes Kaitseliidu poolt ettevalmistatavatesse üksustesse. Praeguse seisuga on Naiskodukaitses enam kui 3800 liiget.

TUNNUSTUS

Elar Sarik pälvis Tammepärja aumärgi

31. augustil tunnustas justiitsminister Kalle Laanet Tallinnas ministeeriumite ühishoones Vabaduse Tammepärja aumärgiga 34 inimest, kellel on väärilisi teeneid Eesti riigi ja rahva lähiajaloo mälestuse hoidmisel ja edasi andmisel, vabadusvõitluses ja relvastatud ning relvastamata vastupanuliikumises osalemisel, samuti Eesti vabadusvõitluse ja vastupanuliikumise jäädvustamisel. Teiste seas pälvis tunnustuse piirkonnapolitseinik, Vabadussõja mälestuse hoidja, kaitseliitlane ja Eesti Reservohvitseride Kogu Lõuna osakonna Võru piirkonna juht Elar Sarik.

Elar Sarik on aktiivselt vedanud Võrumaal Eesti vabadusvõitluse ja vastupanuliikumise jäädvustamist. 2016. aastal rajati tema eestvedamisel Võru küüditatute mälestusmemoriaal ning 2021. aastal algatas ta Võru kalmistutel Vabadussõjas osalenud ja langenud sõdurite haudade kaardistamise.

Alates 2022. aastast on Elar Sarik koostöös Kaitseliidu Võru malevaga järjepidevalt korranud Vabadussõjas võidelnute kalme, kaasates sellesse ka noorkotkad ja kodutütred.

Tammepärja aumärgi pälvinud Elar Sarik ja justiitsminister Kalle Laanet.

Foto: Aron Urb

SUVI PILDIS

Tunnustatud lilleliste objektide ja kauniste kodude esindajad ning teenetemärgi kavaler Tõnu Anton linnapea Kalvi Kõva ja linnavolikogu esimehe Anti Haugasega ühispildil Tamula rannas.

Foto: Aigar Nagel

Võru linna kõrgeima autasu – teenetemärgi pälvis:

Tõnu Anton, kauaaegne endine Võru linnavolikogu esimees (Võru linnavolikogu liige aastatel 1993–2013, sellest 1993–1996, 1999–2000, 2004–2009 linnavolikogu esimees ja 2010–2013 linnavolikogu aseesimees).

Võru linnapea tunnustuskirja saanud kaunimad lillelised objektid:

Vabaduse tn 8 - BARBEAR OÜ
Jüri 32a - VÖRUSUVI OÜ kohvik Pannukas

Võru linnapea tunnustuskirja saanud kaunid kodud (kaunis korterelamu):

Luha tn 25 korteriühistu
Luha tn 27 korteriühistu
Luha tn 29 korteriühistu

Foto: Ullis Guth

Hetke Võru linna 239. sünnipäeva pidustustest

Võru linnavalitsuse ja -volikogu ning pensionäride päevakeskuse esindajad linnarahvale Lõuna Pagarite valmistatud hiiglaslikku sünnipäevatorti jagamas.

Foto: Aigar Nagel

Hetk traditsioonilise 1784 m linnajooksu stardist peredele.

Foto: Aigar Nagel

Väikesed kunstnikud Võru Kunstikooli loovusalal.

Foto: Aigar Nagel

Tamula randa rohkearvulise publiku meelitanud Metsatõll ja Eesti Rahvusmeeskoor järvelaval.

Foto: Aigar Nagel

Võru linn tähistas oma 239. sünnipäeva 18.–20. augustil toimunud traditsiooniliste linnapäevadega.

Kolme päeva vältel pakuti erinevaid muusikaelamusi, palju sporti ja tantsu, harivaid jalutuskäike jutuvestjate seltsis, laadamelu jpm. Avatud oli terve rida põnevaid näitusi.

Valdav osa linnapäevade sündmustest toimus Võru keskvaljakul, ent huvitavaid tegevusi jagus ka mujale linnaruumi – Tamula randa, kultuurimajja, muuseumi õue ja raamatukogusse.

Laupäeva õhtul järvelaval toimunud Metsatõll ja Eesti Rahvusmeeskoori kontsert meelitas Tamula randa rohkearvulise publiku. Kontserdi eel anti samas pidulikult üle tänavune Võru linna teenetemärk ning tunnustati kauneid kodusid ja lillelisi objekte. Õhtupimeduses sai Võru keskvaljakul nautida rahvapidu ansambliga Karavan. Linnapäevade raames toimunud XXVIII festival Võru Vaskpillipäevad pakkus terve rea kontserte linna eri paigus.

Spordiprogrammi juhatas suurejooneliselt sisse reedel õhtupimeduses toimunud 7. ümmamuudu liina üüjuusk (loe lähemalt lk 13). Alljärgnevalt põgus fotoülevaade linnapäevadel toimunud.

Korraldajad tänavad kõiki linnapäevadel kaasa löönud koole ja asutusi, ettevõtjaid, artiste, muu-

Stiilinäide JJ-Street Tantsukooli esitusest. Foto: Aigar Nagel

sikuid, kunstnikke, sporditegelasi, tantsijaid ja nende juhendajaid ning sponsoreid, kes aitasid kodutunnet luua.

Linnapäevade üks magneteid – vanatehnikanäitus – seekord pangahoone ees.

Foto: Aigar Nagel

Omaaegne maailma tipporienteeruja, praegune Võru abilinnapea Sixten Sild kaardialaseid teadmisi jagamas ja huvilisi proovile panemas.

Foto: Aigar Nagel

Ajarännak Kreutzwaldi aias: 1868. a toimunud kahe eesti kirjanduse ja kultuuri suurkuju – Lauluisa ja talle külla tulnud Lydia Koidula – kohtumine.

Foto: Marika Sepp

Võrukeelne jutujalutuskäik „Mu liin, mu kiil“ linnapeaga.

Foto: Aigar Nagel

Muusikavideo „Ümmamuudu maa“ esmaesitus ja rahvapidu ansambliga Karavan Võru keskvaljakul.

Foto: Aigar Nagel

SUVI PILDIS

Ennenägematu kooslus Kandle laval: 11 basskitarristi ja neid toetavad tippmuusikud esitamas Eesti Bassioaasi galakontserdi lõpulugu. Fotod: Erki Sepp

Bluuskitarrist, laulja ja laulukirjutaja Dan Patlansky.

Kitarrist Alex Skolnick.

Võrratu bassitar Mohini Dey.

Võrus toimunud Eesti Bassioaas koondas maailma tippmuusikuid

Võru linnas 29. augustist 2. septembrini peetud Eesti Bassioaas võõrustas tänavu tippmuusikuid neljast maailmajaoast, pakkudes terve rea ühiseid praktikaid ja publikule unustamatuid muusikaelamusi. Muusikafestivali tipnes Kandles toimunud galakontserdiga, mille tase ületas isegi paljude kogenud melomaanide ootused.

Kuulsate külaliste – India bassitar Mohini Dey, trummar Craig Blundelli (Suurbritannia) ning kitarristide Dan Patlansky (Lõuna-Aafrika Vabariik) ja Alex Skolnicki (USA) – vedamisel korraldati Kandle laval selline helide paraad, mille taolist pole Võrus kindlasti varem nähtud-kuuldud.

Festivali muusikaline juht oli USA muusikalegend Stuart Hamm. Viie päeva jooksul tut-

vustasid ja õpetasid maailma tippmuusikud meistrikursusel ja meistriklassides basskitarri, kitarrari ja trummi erinevaid mängutehnikaid ning nautisid ühiseid jämme.

Ülemaailmse haardega muusikafestivali toimus Võrus teist korda, olles 2023. ja 2024. aastal Euroopa Kultuuripealinn Tartu 2024 Võru üks tippündmus.

VAHETUD MULJED

Craig Blundell
trummar, koolitaja ja artist

Tänavune oli minu esimene Bassioaas. Oli tõeline au saada võima-

lus aidata bassimängijaid kõikjal maailmast. Bassilaagri õhustik oli esimesest päevast peale suurepärase. Stu (Hamm), Glen (Kelp) ja kogu korraldusmeeskond töid sel aastal Eestisse midagi väga erilist ning oli tõeliselt vaimustav näha kolmapäeval õpitundi tulnud närviliste mängijate arengut, mis tipnes rokkstaaride väärilise esitusega laupäeval galakontserdil. See on nädal, millest ei tohiks ilma jääda ükski bassimängija, ükskõik kust maailma nurgast.

Stuart Hamm
festivali muusikaline juht, basskitarrist ja õpetaja

Eesti Bassioaas 2023 ületas kõik minu ootused! Oli tõeliselt meeldiv tutvuda imeliste Võru inimeste

ja Kandle töötajatega. Minu kokku pandud muusikute nimekiri ja galakontsert sobisid suurepäraselt kokku – bassiõpilased said tutvust teha uute bassimängu võtete ja muusikuks olemise aspektidega. Ma pole ammu midagi nii tore-dat kogenud kui laupäevaõhtune galakontsert! Minu uued ja vanad sõbrad Võrus paistsid olevat sama õnnelikud kui mina. Olen juba mõtetega Bassioaasi 2024. aasta muusikute nimekirja kokkupanemise juures ning ei jõua ära oodata, et saaks jälle nautida krõbedaid küüslauguleibasid ja hapukurke!

Glen Kelp
festivali korraldaja

Oli kirjeldamatult suur au aidata korraldada midagi nii silmapaist-

vat, kui seda oli Eesti Bassioaas, mis toimus Stu Hammi, Heiki Kelbi ja Võru Kandle meeskonna eestvedamisel juba teist aastat järjest. Nii eelmisel kui ka sel aastal oli kohale tulnud õpetajate-muusikute nimekiri aukartustäratav ning stiililiselt mitmekesine. Samuti basskitarri laagris osalenute geograafiline jaotus ning varasem mängupraktika pikkus. Puudu olid vaid Lõuna-Ameerika ja Austraalia esindajad, aga küll ka nemad leiavad varsti tee Võrru! Kogenud ning ülimalt sõbralike juhendajate eestvedamisel sulandus kogu muusikute vägi nädala jooksul ühtseks muusikaliseks tervikuks ning õlg-õla-tunnet jagus ka väljapoole formaalseid tegevusi. Tagasiside nii kutsutud muusikutelt kui bassilaagris osalenutelt oli ülimalt positiivne ning paljud avaldasid soovi ka tuleval aastal kaunisse Lõuna-Eestisse tagasi tulla. Eesti Bassioaas 2024 tuleb kindlasti ning toimub 27.–31.08.2024. Suured tänud ka kõigile toetajatele ja partneritele! Erilised tänud meie

suurimatele toetajatele: Markbass, Võru linn, Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024, Kultuurkapital, Eesti Rahvakultuuri Keskus, Kultuuriministeerium, Georgi Hotell. Sündmust on toetatud meetmest „Regionaalse kultuuri-tegevuse toetamine“ 2023. aasta II taotlusvoor.

Erki Sepp
ans. Kolumbus Kris kitarrist, hobifotograaf

Kes seekord Võrru ei jõudnud, minge või tulge järgmisel aastal kindlasti. Vapustavad esinejad, hea orgunn ja parim publik, mis ühel kontserdil olla saab. Mohini Dey võitis sõnatuks, aga tegelikult võib seda öelda kõikide kohta, kes laval olid: Dan Patlansky ja Alex Skolnick kitarridel, Craig Blundell ja Andrus Lillepea trummidel ja muidugi Stuart Hamm ja Raul Vaigla bassil. Lisaks veel hulganisti töötubade õpilasi ja hevilaulja Valter Soosalu.

Võimas värk, aitäh Heiki ja Glen Kelp, et sellist asja korraldate!

Meenutades USA kultusbändi Testament – raju *heavy/thrash metal*'i laks bändi algkoosseisu kuulunud kitarrist Alex Skolnicki ja Eesti Bassioaasi erikülalise Valter Soosalu eestvedamisel.

Eesti Bassioaasi korraldajad Glen Kelp, Stu Hamm ja Heiki Kelp Kandle laval tänusõnu lausumas.

EKSKLUSIIVNE

The Aristocrats 30. ja 31. oktoobril Võru Kandles – ainsad kontserdid Baltikumis

2011. aastal loodud *rock/fusion*'i supertrio The Aristocrats naaseb viimaks taas Euroopa lavadele ja annab Võru linnas ainsad kontserdid Baltikumis.

DEFROSTi maailmatuur on jätkuks ülimenukale Põhja-Ameerika turneele, kus saab osa täiesti uuest seni avaldamata materjalist ning hoolikalt valitud fännide lemmikutest.

The Aristocrats on end tõestanud ühe muusikaliselt originaalsema instrumentaalse *rock/fusion*'i tegijana planeedil, kasutades suvalises koguses rokki, džassi, poppi, metalli, kantrit ja kõike vahepealset, et kogu selle pagasiga laval improviseerida.

Bändi liikmed: Guthrie Govan – kitarr (osalenud ansamblites Steven Wilson, Hans Zimmer, Asia/GPS), Bryan Beller – bass (ansamblipartnerid Joe Satriani, Steve Vai, Dethklok) ja Marco Minnemann – trummid (koostööpartnerid Steven Wilson, Joe Satriani, Steve Hackett).

Ansambli maailmaturnee algas veebruaris 2023 Jaapanis Tokyo kontserdiga, läbides Aasia ja Euroopa suurimad linnad. On tähelepanuväärne, et Võrul on võimalus näha lausa kahte kontserti.

Piletid ja info: www.vorukannel.ee

HARIDUSELU

Hetk Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskuse kooliaasta ava-aktuselt. Foto: Elis Luik

Võrumaa ainus kutse- õppeasutus jätkab alanud õppeaastast haridus- ja tehnoloogiakeskusena

1. septembril tervitas Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskus uut nime ja uut kooliaastat piduliku aktusega. Seni Võrumaa Kutsehariduskeskuse nime kandnud koolis õpib 634 õpilast, kellest ligi pooled on tulnud haridust omandama põhikooli järel ning pooled täiskasvanueas. Lisaks kutseõppele saab koolis juba neljandat aastat omandada ka mittestatsionaarset üldharidust. Aastast aastasse on üle pooletuhande ka neid õppijaid, kes läbivad kooli juures erialaseid täienduskoolituse kursusi. „Et me just täna oleksime saanud haridus- ja tehnoloogiakeskuseks, on muidugi vaid nime mõttes tõsi,“ sõnas kooli direktor Eveli Kuklane aktusekõnes, „haridus- ja tehnoloogiakeskuseks oleme me tegelikult kasvanud aastate jooksul ning nüüd jõudis järele ka nimi. Haridusvalikute mitmekesisus, tehnoloogiaerialade rikkalik palett ning kompetentsikeskuse

tegevus ja missioon tingis selle, et kutsehariduskeskuse nimi jäi meile kitsaks.“

Lühinimena võtab kool kasutusele EWERSi nime. Nime laenab kool Väimela mõisas õpetajana tegutsenud Johann Gustav Ewersilt, kes hilisemas elus 13 korral Tartu Ülikooli rektoriks valiti. Ewersit on kirjeldatud kui kiiret mõtlejat ja otsustajat, tegudeinimest, kes oma Väimela kasvandikke kannatlikult ja pühendunult toetas. Seega seob Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskust Ewersiga nii asukoht kui sarnased väärtused. Ewersi nime aitas koolil taas-avastada avaliku kaasamise käigus oma ettepaneku teinud Mihkel Värton.

Kooli veebiaadress on alates 1. septembrist www.ewers.ee.

Elis Luik
Võrumaa Haridus- ja
Tehnoloogiakeskuse
turunduspetsialist

Lauluisa kooli traditsiooniline rongkäik F. R. Kreutzwaldi pargist läbi linna koolimajja.

Foto: Jüri Kuusk

Hetki Võru üldhariduskoolide avaaktustelt

Tänavu 1. septembril läks Võru linnas viide üldhariduskooli 1508 noort inimest, neist 1. klassi 129 õpilast (Võru Kreutzwaldi Kooli 83, Võru Kesklinna Kooli 36, Võru Väike Werrone kooli 10).

Head kooliaastat meile kõigile!

Esimesed tähtsad sammud Võru Kesklinna Kooli trepil.

Foto: Tõnis Anton

Esimene koolikell Võru Gümnaasiumis.

Foto: Lasse Rihard Sissas

SAAGEM TUTTAVAKS

Võru Muusikakool ja Võru Kunstikool said uued juhid

Märt Metsla avakõne Võru Muusikakooli aktusel. Foto: Tõnis Anton

Märt Metsla

1. septembril 2023 ametisse astunud Võru Muusikakooli uue direktori Märt Metsla jaoks ei ole muusikakooli seinad võõrad, kuna 2001. aastal astus ta ise samasse õppeasutusse trompetit õppima.

„Elutee on mind õpingutega viinud Tallinna Muusikakeskkooli, Eesti Muusika- ja Teatriakade-

miasse, Karlsruhe Muusikakõrgkooli Saksamaale. Töötanud olen Rahvuskooperis Estonia trompetistina ning Vastseliina Muusikakoolis direktorina,“ tutvustab ta ennast. „Nüüd, 22 aastat hiljem olen jõudnud ringiga tagasi kohta, kus sai alguse minu muusikakarjäär, ja Võru Muusikakool on suurepärase näide väga tugevast koolist ja kokkuhoidvast koolipeerist, kus piirideks saab olla vaid kujutlusvõime.“

Kristiina Rauba

Võru Kunstikooli uus direktor on alates 1. septembrist 2023 Kristiina Rauba, kes töötas varem – alates 2017. aastast – samas koolis õppealajuhatajana.

„Lapsepõlvest saadik olen näinud, kuidas naispere toimetab pedagoogide, kultuurnike ja treeneritena ning sealt oli loogiline jätk ka ise hariduse ja kaunite kunstide valdkonda siseneda,“ tutvustab end Rauba, kes on lõpetanud Tartu ülikoolis haridusteaduste bakalaureuse ja magistriõpingud ning koolitanud ennast alates 2013. aastast täiskasvanute ja laste rühmatreenerina.

Kristiina Rauba. Foto: erakogu

Uues ametis on Rauba eesmärk seista selle eest, et jätkuks 20 aastaga kujunenud tugeva kooli töö. „Et lapsed saaksid meilt tugeva põhja, et soovi korral tulevikus kultuuri-, kunsti- ja tantsuvaldkonnas jätkata,“ rõhutab ta.

Rauba sõnul peaks igal lapsel olema vähemalt üks endale meeldiv huviring, sestap ootab ta Võru Kunstikooli kõiki vahvaid lapsi kunsti ja tantsuga tegelema!

*Muinasjutumaa
koolitused lapsevanematele*

Võru Okasroosikese lasteaias toimub
kolmapäeval, 11. oktoobril kell 17.15
lastevanemate koolitus

„KUIDAS EMOTSIOONIDEGA TOIME TULLA“

Kuidas arendada lastel keeruliste tunnetega toimetuleku oskust?
Lapsevanemad saavad osta emotsioonide klepsukomplekte (6 €/tk)

Lühiloengu kestus on 1,5 tundi.
Oodatud on laste vanemad, vanavanemad ja heast koolitusest huvitatud kuulajad.

Lektor: pereterapeut ja koolitaja Lii Kaudne

TARGEMINI, kõrgemale, kaugemale!

Osale täiskasvanud õppija nädalal **11.–22. oktoobril**
ning tee hüpe uute oskuste ja võimaluste poole!
Terve Eesti õpib, õpi sina ka! Vaata: andras.ee

LIIKUMISAASTA 2023

NOORSOOTÖÖ

Lennukite päästeauto ja malevlaste grupp Ämari Lennubaasis.

Foto: Eduard Värä

Suvi Võru noortekeskuses

Kuid iga lõpu taga on alati uus algus. Ma ei küsi on see kaugel või pea.

See tuleb ette teatamata. See tunne, et kõik on hästi. Kõik on okei. Alati on midagi head tulemas. Alati!

L. Rapp

Malev ja väljasõit Tallinna

Suvi noortekeskuses algab, nagu ikka, malevaga. Sel aastal toimus malev kahes vahetuses. Ööbimisega malev toimus 26.–30.06 Parksepa noortemajas, kuna ruume meil endil hetkel veel pole. Malevlased said terve tööpäeva korraldada Võru keskväljaku inventari. Alustada tuli pesemisest, siis tuli lihvida ning lõpuks teipida ja värvida. Võib tunduda üsna lihtne esmapilgul, kuid nõudis siiski suurt täpsust ja pingutust, et värv jõuaks vaid ettenähtud pinnale.

Päevases malevas ajavahemikul 03.07–07.07 andsid malevlased oma panuse lasteadeade õueala parendusse. Õlitati terrasse ja aedasid, korrasitati mänguväljakuid. Maleva mõlemas vahetuses osales 20 noort Võru linnast ja vallast.

Vaba aega sisustasid erinevad töötoad, kus noored said matkata ning riigikaitse alaseid teadmisi ja praktilisi esmaabivõtteid omandada – kuidas jääda ellu metsas, kui sa oled sattunud kriisi. Sendist Sajani käis rääkimas rahatarkusi ja Eest Töötukassa kaasaegsetest ametitest ja erialadest. Prooviti kätt robotikas ning tehti erinevaid keemiakatseid. Noortekeskuse koostööprojektist Võrumaa Keskraamatukoguga sünnis

dis mobiilne virtuaalne Võru kirjaniike aardejaht. Projekti rahastas Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. Suur tänu Võrumaa Kutsehariduskeskuse IT-praktikandile Gert Sander Silmale, kes mängu keskkonda üles sättis ja aitas meie ideid teostada. Malevlastel oli auväärne roll mängu läbi proovida ning oma teadmised proovile panna.

Malevasuvi lõppes ühise kahepäevase väljasõiduga augustis Tallinna. Külastasime Ämari lennubaasi, Rummu karjääri ning Murru vangla varemeid. Vaatasime üle Narva tanki Kindral Laidoneri muuseumis ning nautisime veemõnusid Viimsi veekeskuses H2O. Maleva korraldamist ja tegevusi toetasid HARNKO, Kaitseministeerium ja Võru linnavalitsus.

Noortekeskus sai 20-aastaseks

15. septembril tähistasime noortekeskuse 20 tegutsemisaasta täitumist. Kuna meil endil hetkel ruume pole, toimus pidu erinevates kohtades. Alustasime õues *pop-up*-noortetöös, kus Keemia Tund tegi sõud, ning pakkusime torti oma noorematele külalistele. Hiljem tähistasime koos sõprade, külaliste ja vanemate noortega tähtsat sündmust Festivalimajas. Soovime noortekeskusele veel palju tegusaid aastaid ning toreid noori, kellega koos toimetada! Aitäh kõigile, kes on panustanud noortekeskuse tegemistesse ning andnud oma panuse noortekeskuse arengusse nende aastate vältel.

Gitlin Kütt
tegevjuht

Malevlased Võru keskväljaku inventari korrastamas. Foto: Marianne Mett

Juku, *pop-up*-noortetuba ja noored

Veetsin Võru noortekeskuse noorsootöötajana kolm palavat juuli nädalat Tamula rannas. Merekonteinerisse ehitatud *pop-up*-noortetuba oli *skate*-pargi kõrval talveunus maganud juba mõnda aega, kuid nüüd oli viimaks võimalus ta üles äratada. Esimesed nädalapäevad kulusidki koos noortega konteineri värskendamisele ja sisustamisele. Rulapargi kõrvale leitud asukoht oli noortetoele ideaalne – nii paiknes see alati sündmuste keskel ning konteinerit sai kasutada ka *skate*-pargi tarvikute hoiustamiseks. Järgmised nädalad kulgesid

juba rahulikus rutiinis, mis koosnes peamiselt riitide värvimisest, korvpallist ja kott-toolidel muusika saatel vegeteerimisest. *Skate*-pargis selgitasime välja osavaima tõukisäsa, kes teenis keeruliste trikkidega välja auhinnaks suisa kaheliitri koola. Minu viimasele nädalale panime punkti korraliku grillimisega, kus hakkas lõpuks vahukommidest suisa süda läikima.

Peatsete kohtumisteni noortekeskuses!

Johannes Peetsalu
noorsootöötaja

Konteineri lõpupidu, kus grillimeistriteks olid noored ise.

Foto: Johannes Peetsalu

Lõuna-Eesti noored saavad taas panustada kultuuripealinn Tartu 2024 tegemistesse

Lõuna-Eesti noored vanuses 14–19 aastat saavad taas võimaluse panustada kultuuripealinn Tartu 2024 tegemistesse. Selleks saab kuni 24. septembrini kandideerida noorteprogrammi Tartu 2024 Extended, algatuse eesmärk on kasvatada Eesti kultuurikorraldajate uut põlvkonda.

Täpsem info ja registreerimine: <https://www.tartu2024.ee/extended>
Kontakt: Angela Ader, noorteprogrammi koordinaator, +372 5343 3478, angela.ader@tartu2024.ee

Varasemas kahes lennus on olnud pooled osalejad Tartust ja pooled Lõuna-Eestist väljaspool Tartut.

Võru tänavatantsutreennerid koolitasid ennast välismaal

Augustis käisid JJ-Street Tantsukooli Võru breiktantsutreenner Melani Väits ja filiaali eestvedaja Mari Venski Hollandis hiphop-kultuurile pühendatud festivalil The Notorious IBE, mis leidis aset juba 25. korda. Võru juurtega Melani Väits kinnitas, et koolitused avardasid tohutult silmaringi ja andsid teadmisi, mida ta tahab nüüd noortega jagada.

„Selle reisi idee tuli kevadel, kui treenisime Inglismaal ja meile rääkis sellest rahvusvaheliselt tunnustatud treener Kevin Gopie ehk Renegade, kes nimetas seda breiktantsijate mekaks,” meenutas Väits.

400 võistlejat rivis

Väitsa sõnul oli festivalil seitse ala, mida nimetati *cypher*-iteks, ning igal pool osaleda ei õnnestunudki, sest programm oli nii tihe. „Festivalil toimus väga palju breigivõistlusi, näiteks üks suuremaid oli Undisputed Masters, mis on kogu maailmas teada tuntud, ja osa võttis ligi 400 breiktantsijat,” kirjeldas Väits. Muuhulgas oli sündmusel ka üks võistlus, kus osalesid üle 35-aastased tantsijad, mis tõestab selgelt, et vanus ei ole määrav.

Lisaks võistlustele osalesid Võru treenerid erinevates töötubades, loengutel ja paneeldiskussioonidel. „Seal sai kuulata tänavatantsupioneeride rääkimas olümpia hindamissüsteemist, tänavatantsu ajalooost, kohtunike perspektiivist, isegi muusika miksimisest ja paljust veel. Vabadel hetkedel muusika mängis ja inimesed tantsisid,” lisas Mari Venski.

Miks peab Väits vajalikuks enda koolitamist välismaal? Sest see avardeb silmaringi. „Ma siiani pidevalt analüüsin ja meenutan saadud teadmisi ja kogemusi. Me saime uusi tutvusi ja ma ületasin ennast, sest osalesin esimest korda nii suurel breiktantsuvõistlusel nagu Undisputed Masters. Sain kinnitust, kui oluline on arenemiseks maailma ja sündmuseid näha, et mõista veel paremini seda kultuuri ja kommuuni ning oma ala tippe,” kinnitas ta. Väitsa sõnul ei võetud üksteist kui konkurenti, vaid pigem oli tunda ühtehoidvust ja siirust.

Kõige inspireerivamaks peab Väits seda, et nägi, kuidas kõrge tasemega tantsijad ennast võistluseks ette valmistavad ja oma voore üles ehitavad. Aga ta jälgis ka seda, kuidas tullaakse toime pingeliste olukordadega. „Väga eriline oli üks paneeldiskussioon, kus pioneerid jagasid oma lugusid sellest, kuidas nad tantsuga alustasid, miks nad tantsivad ja mida see neile annab. Aga ma pean vajalikuks ka jutujamisi kohtunike ning B-Boy Renegade'i ja B-Boy Stormiga, kes rääkisid lähemalt breigivõistluste hindamissüsteemist. See avas täiesti uue perspektiivi ning sain teada, mida kohtunikud osalejatelt ootavad,” tõdes Väits.

Kutse trenni

Nüüd algab ta uus hooaeg JJ-Street Võru filiaalis, kus ta soovib breiktantsu võimalikult paljudele huvilistele tutvustada. Järgmisel aastal on kindel eesmärk Hollandi sündmusele IBE tagasi minna ning saada osa kõigest, mida sel korral teha ei õnnestunud. Samuti tahab Väits minna võistlusele, silme ees kindlad eesmärgid. „Enne seda olen plaaninud Eestis ja Soomes breigivõistlustel käia, keskenduda treenimisele ning minna uuesti koos Mariga Inglismaale trennima,” ütles Väits.

Teda ootavad ees ka paljud breiktantsuõpilased nii Võrus kui Tartus. „Olen juba paar aastat ette kujutanud, kuidas annan breigitrenni ja aitan kaasa kultuuri arengule. Olen väga tänulik ja õnnelik, et JJ-Street Tantsukoolis on need trennid pärast kahte aastat tagasi. Tunnen, et olen tõesti valmis õpilasi trennima, ja ise põnevil, et näha uut pealekasvu,” ütles Väits.

B-Boy Focus, Melani Väits ja Renegade. Hetk pärast olümpia hindamissüsteemi koolitust.

Foto: erakogu

ÕUETEATER

Sõna on pilpast õrnem, kaarnakivist tugevam

22-aastase Papa Kreutzwaldi Õueteatri juures ei ole kunagi olnud alalist näitetruppi. Muinasjutulistesse rohkearvulistesse suurlavastustesse Kreutzwaldi muuseumi õuel ja viimati kaksteist aastat tagasi Kirum-pääl leidsime tegelased koolide, kooride ja rahvatantsurühmade näitlemishuviliste inimeste hulgast.

Kolme viimase aasta jututundide eeskavad on sündinud meeldivas koostöös muusik Kersti Kambergiga. Kaks esinejat, kimbuke lugusid, laulud, pillilood ja pärimustantsud koos publikuga. Jututundides puudub etendusele omane teatraalsus. Sõnajõud, rahvaviiside lummus, kuulajate säravad silmad ja nende kaasaelamise lust loovad mõnusa õhkkonna. Head mälestused on esinemistest jututundidega „Lood nõiduslikust tantsuhimust” ja „Onn on õnne asi” koolides, lasteaiades, perepäevadel ja eakate koosviibimistel Võrumaal ning kaugemalgi.

Meie lood sobivad alates seitsmenda eluaastast kuni päris kõrge eani. Aga nooremadki on meid huviga jälginud ja lugudesse oma hüüatustega sekkunud. Ja sellist sekkumist ei saa kuidagi pahaks panna. Vastupidi. Selle järgi me teame, et kuulaja mõtted liiguvad meiega ühte rada pidi.

Viimati Võro-Seto Noortefestil oli jututelgis mõneastane tütarlaps, kes ema süles „Kaaratsimmi” tantsule kilgatas nii kaasa elas, et tema rõõmu meenutades tunnen head energiatulva.

Mulle teeb natuke muret lasteaiades õpetajate poolt väikestele kuulajatele esitatud nõue, et esinejaid peab liikumatult jälgima, pead pöörmata ja midagi ütlemata. Aga võib juhtuda, et just kõige terasemal kuulajal on tarvis oma sussi kohendada, sõbra käest kinni haarata või midagi vahele hiiüda. See tähendab, et väike kuulaja naudib olukorda pingevabalt. Mitte miski ei saa jutustajat rohkem häirida kui püsti hüpanud kasvataja elav reageerimine „korrarikkumisele”.

Sel hetkel jutustaja sõna puruneb, korraldajate sõna kivineb. Kivine hetk!

Õnneks leidsin ma oma kodumaja nurga tagant kruusa seest kaarnakivi. Hoian seda taskus, et kui mind miski kuskil häirib, siis silitan vaikides tasakesi kivi ja rahunen maha. Ja kõik on jälle hästi. Niisugune salaaitaja on mul nüüd esinemistel kaasas. Kerstil on rohkem vahendeid: parmupill, kannel, viul, marakas, savilind, tamburiin ...

Meie jututunnis „Pilpast kaarnakivini” otsustasime kaarnakivi kuulajatelegi näidata ja temast jutustada. Kokku on kavas kolm erinevat lugu asjadest, mis inimese soov mõjutada võivad.

„Pilpast kaarnakivini” kava on võrukeelne. Aga kuulajate (ikka 7-aastastest alates) soovile vastu tulles võime pajatada ka eesti keeles. Kuulamiseni! Koos laulmise ja tantsimiseni ka!

Silvi Jansons

MTÜ Papa Kreutzwaldi Õueteater juhatuse liige

PAPA KREUTZWALDI ÕUETEATER

„Pilpast kaarnakivini, vaihtõpäl midägi muud”

Täüskasunuilõ ja latsilõ pruuksa pille ni suud

Kersti Kamberg ja Silvi Jansons

Ku huvvi, kõlista 56924665 vai kirota silvijansons@gmail.com
Lepümi trehvunksi kokko

KUNST

Tauri Västriku näitus „Illusions” Vana-Võromaa kultuurikojas

25. augustil kell 17.00 avati Vana-Võromaa kultuurikojas (Katariina allee 11) Tauri Västriku näitus „Illusions”.

Näituseprojekt uurib peamiselt nähtamatuid identiteete ja kväärkultuuri (*queer culture*) läbi moekunsti ja animatsiooni meediumi.

Rõivastumine on olnud pikalt läbi ajaloo üks lähtepunkte, millelt saab enda identiteeti ja seksuaalsust eristada läbi rõivastuse, materjalide ja värvikasutuse perspektiivi.

Ühisprojekt koos Ungari päritolu animatsioonikunstniku Cecilia Kugleri ja moedisainer Tauri Västriku loob sümbioosi fantaasiaklubist, võttes aluseks Berliini, kus iga klubikülalaja on vaba nii vaimselt kui kehaliselt avastamiseks iseenda minapilti. Kuidas lasta end vabaks ühis-

kondlikest normidest ning milline on tõeline mõte vabadusest iseen-daks olemisel? Sealhulgas kompavad näituseetosed kohti armastuse piiridel või kus need piirid üldse puuduvad.

Näitus presenteerib Västriku disainiprotsessi käigus loodud rõivaid ja materjale. Nende abil saab arutleda ja vaadelda kväär-

identiteete ning riiete ja tekstiilide taha peituvaid tegelasi.

Kollektsioonile sekundeerib Kugleri animatsioon, mis väljendab viimase loomingulisust peegeldavat praktikat. Animeeritud installatsioonid jätkavad eneseväljenduse teemaga, kasutades loo rääkimiseks optilisi illusioone ja abstraktsiooni.

Illusoorne maailm tervitab nähtamatuid identiteete ja esitab küsimusi. Mis määratleb meid meheliku, naiseliku või mitte kummanagi? Kas eksisteerib moodus vabaneda binaarsetest sooreeglist ilma nendega sobitumata? Kas tegu on üldse näitusega või oled lihtsalt sattunud ekstravagantsesse kväärklubisse?

Näitus jääb avatuks kuni 15. oktoobrini 2023.

Lisainfo: mariskerin@gmail.com/ +372 53449447

Cili Kugler (sünd. 1995) on omandanud Budapestis MOME ülikoolis bakalaureusekraadi moedisainis. Ta jätkas magistriõpinguid visuaalse kommunikatsiooni erialal Helsingis Aalto Ülikoolis. Oma töödes kombineerib Cili eksperimentaalselt moodi ja graafilist disaini animatsiooniga, mille tulemusena valmivad humoorikad narratiivipõhised projektid. Kaht tema varasemat animatsiooni näidati 2019. ja 2020. aasta Tallinn Fashion Weekil. www.cilikugler.com

Tauri Västriku (sünd. 1993) on lõpetanud EKA moedisaini bakalaureuseõppe. Ta jätkas magistriõpinguid Helsingis Aalto Ülikoolis. Tema loomingut on näidatud rahvusvahelistel konkurssidel, nagu Mittelmoda (Itaalia), BIAAF (Hispaania) ja Mados Infekcija (Leedu). 2021. aasta alguses sai temast Eduard Wiiralti stipendiumi laureaat. Tema looming keskendub peamiselt materjalide arendamisele ning tema eesmärk on luua kergkudumeid, tegeledes samal ajal *gender studies* i temaatikaga.

Võru linnas asuv kaasaegse kunsti galerii Kanal lõpetab tegutsemise

Kanal galerii on 25.06.2021 tegutse- vust alustanud kaasaegse kunsti galerii Võrus, Liiva-ATE loomemaja keldrikorrusel garaažikanalis. Sulgemise põhjus on rahapuudus.

Kanal on olnud platvormiks nii värskest kunstilülikooli lõpetanud noortele kui ka end kunstiväljal töestanud kunstnikele. Pindalalt pisi galerii on andnud võimalusi eksperimenteerida erinevate ruumilahenduste ja ideedega.

Galerii nimi tuleneb ruumi funktsionaalsusest, kuna varasemalt on seda kasutatud autoremonditöökojana.

Kanal galeriil oli au võõrustada 15 näitust, millest enamik olid isikunäitused. Korraldasime ühe *open call* i, millelt peegeldus kunstnike suur huvi Kanal galeriis

näitust korraldada. Kahe tegutsemisaasta sisse mahtus ka üks residentuuriprojekt, *performance* id ja meeleolukad avamispood. Näituseprogrammis osalesid Peeter Laurits, Regina-Mareta Soonsein, Marko Mäetamm, Herkki-Erich Merila, Marge Monko, Laura Kuusk, Sten Eltermaa, Kertu Rannula, Varvara & Mar, Karel Koplimets, Eva Mustonen & Elin Vitola, Kaisa Eiche & Kadi Estland, Sidney Lepp, Sille Kima (koos Weronika Zalewska & Karolina Janulevičiūtėga) ning Ave Vellesalu-Murd.

Täname kõiki, kes on võtnud aja läbi astuda provintsilinnas ambitsioonikast galeriist. Aitäh, Indrek Kits ja Lauri Kütt, kes on olnud abiks installatsiooniperioodidel; Henri Kutsar, kes on enamiku näitusekujunduste ja -plakate

graafiline disainer; Kevin Loigu, Silver Marge ja Sigrid Liira, jäädvustamast erinevaid sündmusi. Siim ja Tanel Asmer, et kunstiteosed turvaliselt kohale olete transportinud. Suur tänu võrrentusiast Siim Preimanile, kes on korduvalt IDA raadio „Vitamiin K” saates toonud just Kanal galeriid hea sõnaga esile. Erinevaid meediaväljaandeid (ERR kultuuriportaal, Sirp, Eesti Ekspress (Peeter Kormašov), A Shade Colder, Vikerraadio, Echo Gone Wrong, Võru Linna Leht, Võrumaa Teataja, Lõuna-Eesti Postimees), et olete Kanal galeriid tõsiseltvõetavaks pidanud. Aitäh, Jana Huul, hea nõu ja tagantlukkamise eest. Aitäh, Eleriin Seim, Janika Solmann, Kristel Onno ja Liis Soome, oma hinnalist aega jagamast, et galerii igapäevaselt toimiks. Võru Kanal, Tartmus ja Tartu Kunstimaja tehnika laenutamise eest. Aitäh, Eesti Kultuurkapital ja Võru linn.

Septembri lõpuni on veel avatud Ave Vellesalu-Murdi installatiivne näitus „Tiptund”.

Kanal galerii *finissage* toimub 30.09 algusega kell 19. Tähistame ka samal ajal Kanal galeriiga ukseid sulgeva Liiva-ATE stuudiopoe tegutsemist ning kõike head, mida nimetatud ettevõtmised Võru kultuurielu rikastamiseks on andnud. Septembrikuu jooksul on viimane võimalus kunsti ostmise või annetuste kaudu aidata toetada ruumide rendi tasumist. Sündmus tähistab ka Liiva-ATE loomemaja viit tegutsemisaastat.

Majas olevad stuudiod jätkavad tegutsemist. Kanal galerii ja Liiva-ATE stuudiopood on avatud septembri lõpuni E–R 12–17, L 12–15.

Tänulikkusega
Mari Škerin
galerist
Stella Möttus
asutaja

KANAL
GALERII

SUVI PILDIS

Eesti Pressifoto välinäitus Võru linna keskväljakul.

Foto: Ullis Guth

Eesti Pressifoto välinäitus Võru linna keskväljakul

Kuni septembri alguseni oli Võru linna keskväljakul avatud Eesti Pressifoto välinäitus. Tegu oli Eesti Pressifotograafide Liidu (EPFL) ülevaatliku näitusega, kus olid väljas 2022. aastal pildistatud parimad pressifotod. Näitusel olid esindatud nii pressifoto konkursil auhinnatud ja nomineeritud tööd kui ka laiem valik sellest, mis toimus Eesti elus eelmisel aastal.

VÕRU JUDOKLUBI

柔道 REI 道

KUTSUME KÕIKI 6- KUNI 16-AASTASEID POISSE JA TÜDRUKUID ÄGEDASSE JUDOTRENNI!

JUDO ON LAHE, TULE TRENNI!

TRÉNINGUD TOIMUVAD **VÕRU SPORDIKESKUSES**

LISAINFOT LEIAB **WWW.REI.EE**

J. GUTMANNI
nimeline rahvusvaheline

VÕRU 64. VÕRKPAALLITURNIIR
23.-24. SEPTEMBER

Piletid ja lisainfo **pileti** keskus

BARRUS
VÕRU VK

Mudilaste jooks toimus veel valgus.

Minidistantsiks oli juba hämaram.

7. Ummamuudu Liina Üüjoosu põhidistantside start.

Sest Üüjoosk ongi glamurne üritus!

UMMAMUUDU ÕDAG UMMAMUUDU LIINAN

Võru linna 239. sünnipäeva programmi tõmbas 18. augusti õhtul tempokalt käima 7. Ummamuudu Liina Üüjoosk. Vihmaga alanud päev lõppes sumeda suveõhtuga, mis pakkus liikumis- ja kaasaelamisrõõmu enam kui tuhandele inimesele. Nime said erinevatesse protokollidesse kirja 646 inimest, mis on Võrumaa jooksu- ja kõnnisarja (aastani 2022 Võrumaa Pikamaajooksude sari) koroona-aastate järgse perioodi rekord.

Rahva meelitas Võru linna keskvaljakule kokku tempokas ja kõlav vaskpillimuusika – programmi juhatas sisse Võru Vaskpillipäevade Bigband. Kohe pärast muusikalist sissejuhatus tormasid oma tiirule mudilaste jooksu osalejad ning pärast neid minidistantsi valinud noored jooksusõbrad. Kui mudilaste jooksul aega ei võetud, siis 1,2 km pikkune minidistants viis jalapaarid juba ka ajavõtuga ringile. Lastele ja mis siin salata, ka kõikidele teistele, pakkusid finišialas elevust Maagilised Seebimullid.

Pikad distantsid said starti kell 21:30, mil oli kohale jõudnud ka juba õhtuhämarus. Ring, mis pakkus lisaks jooksu- või kõnnielamusele ka erinevaid meeleolupunkte, oli 5-kilomeetrine ning põhidistantsi jooksjatel tuli seda läbida kahel korral. Meeleolupunkte olid rajal pakkumas nii igal aastal kohal olnud kui ka täiesti uued, isegi korraldajale üllatuslikud seltskonnad ja kollektiivid.

Kõik 7 ööjooksu on kohal olnud Kandle Kapell ja Vohandu Maratoni / Ekstreempargi distkotel. Nendeta enam seda üritust ette ei kujutagi. Ütle mata kurb oleks mööduda Kultuurimajast Kannel, kui selle trepilt ei kõlaks hoogsat rahvamuusikat! Ja Hillari ergutussõnad diskotelgi läbijaile andsid hoogu veel ülejäänud ringiks.

Võimlemisklubi Janika on koos Eliisega olnud alati kohal ning osalejad enne rajale minekut soojaks aidanud võimelda. Stardipaugu järel liikus osalejaskond mööda Tartu tänavat otsejoones Tamula ranna suunas, kus Võru Rannabangalost moodudes ei olnud sealne rahvas samuti ergutustega kitsi. Tasu see koht meelde jätta, sest pärast jooksu tuli sammud sinna tagasi seada, sest osalejamärgiga oli sealt võimalik lunastada nende poolt pakutud tasuta kokteili!

Kui Kandle juurest kapellilt saadud hoog sees, ootas järgmise ergutuspunktina Uuel tänaval EMK Võru Kogudus, mis lisaks

muusikalisele ergutusele pakkus ka kosutavat joogipunkti. Inga Jumpingu batuuditreening Võru Spordikeskuse staadionil tõstis ilmselt tempot kõikidel, kes sellest eriti hoogsast treeningust möödusid. Staadioni järel ootaski ees diskotelk, millest edasi jätkus rada mööda kaunist Koreli pargi kergliiklusteed. Tugikeskuse Meila poolt pakutud joogipunkti juures oli ka korraldajate üllatuseks täiesti uus ergutuspunkt – oma oskusi näitas möödujatele postitantsija. Hiljem selgus, et tegu oli EgoImpulsi stuudioga. Võru Tervisekeskuse juures tervitasid jooksjaid ja kõndijaid Treeningstudio Fookus treenerid, kes sel aastal olid zumba asemel pakkumas pounding'ut, mis kujutab endast treeningut trummipulkadega, taustaks kõlas legendaarne Eesti rokkmuusika. Tartu tänavat tõusu järel ootas ees keskvaljaku melu ja veel enne finišit või uuele ringile asumist ootas Katariina alleel uue Võru Võrkpallipargi juures lõõtsamängija Uku Freiberg, kelle poolt pakutu aitas kindlasti kergema jalaga mööda alleed tagasi üles keskvaljakule liikuda. Keskvaljakul sai rajal toimuvat jälgida suurelt ekraanilt, ülekannet teostas Ceesu Film OÜ. Toimuvat kommenteeris õhtujuht Ivar Tupp. Valguse ja heliga hoidis tempot üleval Võru Kultuurimaja Kannel meeskond. Rajal olid toeks ja julgustuseks jalgratturid, abipolitseinikud ning teised vabatahtlikud, kellela linnaüritust võimatu korraldada oleks!

TULEMUSED

Ühe rahvaspordiürituse juurest ei puudu loomulikult ka võistlusmoment ning lisaks absoluutvõitjatele selgitati jooksudistantsidel välja ka 18 võistlusklassi kiireimad. 5 km distants oli võistluseks MN 12 ja 14 klassidele ning absoluudis olid kiireimad Jako Harlis Kala (M14 võitja) ning Kirke Liping (N14 võitja). Noorematest võitsid Kasper Kala (M12) ja Kendra Varikov (N12). Kahel ringil käinud jooksjatest olid kiireimad Rauno Laumets (M30 võitja) ja Helen Bell (N30 võitja). Teistes võistlusklassides olid väledaimad Pärtel Külvik (M16), Triinu Heinsoo (N16), Nansen Palo (M18), Melani Väits (N18), Hando Allmann (M21), Kristel Sibul (N21), Margus Lehtna (M30), Kaili Rätsep (N30), Kaupo Kaiv (M50), Blanca Punt (N50), Maigo Matsalu (M60) ja Silvia Saarniit (N60).

Kõik tulemused, pildid ja ülekande järelevaatamise leiab sarja kodulehelt www.vorumaaspordiliit.ee/vorumaa-jooksusari

Õhtu juhatas sisse Võru Vaskpillipäevade Bigband.

TÄNUKIRI

Ükski suur sündmus ei saa toimuda, kui poleks toetajaid ja abilis. Täname teid kõiki – ka kõige väiksem abi on hindamatu!

Nõu või jõuga olid meiega Ain Annus, Andy Karjus, Anita Laanejõe, Consuelo Laanemäe Rääm, Egon Taal, Eliise Abel, Elissa Salumäe, Emily Kägo, Epp Paal, Ester Seim, Gaidi Ellermaa-Levo, Gaidleen Nedo, Galina Bogdanenko, Hillar Irv, Ivar Tupp, Jana Rätte, Janar Kannimäe, Karel Saarna, Koidu Süvaorg, Kristiina Männa, Madis Eiche, Marje Kääpakaust, Marta Joonas, Mati Ojandu, Pait Peri, Rein Reitalu, Saskia Siska, Sergo Siska, Sixten Sild, Taavi Kannimäe, Tiina Pindis, Toomas Pindis, Tõnis Rääm, Tõnu Tolm, Uku Freiberg, Üllar Ojaveer, Yaroslava Bogdanenko.

Ettevõtetest ja asutustest panid öla alla või käe külge Barrus AS, Ceesu Studio OÜ, Coop Võru, Danpower Eesti AS, Eesti Kultuurkapital, EgoImpulss, Ekstreempark, EMK Võru Kogudus, Enerel, Inga Jumping, Kandle Kapell, Klubi Tartu Maraton, Leeri Lilleäri, Lõuna Prefektuur, Lõunaliiklus OÜ, Maagilised Seebimullid, Orienteerumisklubi Võru, Treeningstudio Fookus, Tugikeskus Meila, Vaskpillipäevade Big Band, VK Janika Võru osakond, Võru Kultuurimaja Kannel, Võru Linnavalitsus, Võru Rannabangalo, Võru Spordikeskus, Võru Spordikool, Võru Tervisekeskus, Võrumaa Arenduskeskus, Võrumaa Teataja, Võrumaa Toidukeskus, Värska Originaal.

Oma 22. toimumiskorra jooksul on suvine rullsuusavõistlus Võru Roller toimunud väga mitmetes erinevates formaatides ning kohtades. Käesoleva aasta üritus toimus sarnaselt eelmise aastaga – eraldistardist klassikatehnikadistantsid Haanja Puhke- ja Spordikeskuses. Erinevuseks vaid mittekuulumine üle-eestilisse Suusarulli sarja ning ilusam ilm (rullsuusatamine ei muutunud veesusatamiseks).

Üle-eestilisse suusasarja mittekuulumine tõi küll kaasa ka veidi tagasihoidlikuma osavõtu, kuid kuidagi ei saa öelda, et põnevust sellepärast vähem oleks olnud. Suuremalt jaolt noortest suusatajatest koosnenud osalejaskond pakkus pinget nii konkurentidele, treeneritele kui ka kõikidele kaasaelajatele. Mõnes võistlusklassis eraldasid poodiumikohti vaid sajandiksekundid.

Traditsiooniliselt on Võru Rolleril selgitatud välja ka absoluutvõitjad meeste ja naiste põhidistantsidelt. 2023. aasta võitjatenä lähivad ajalukku Eestis treeniv noor ukrainlane Oleksandr Lisohor (A.R Pro Ski Team) ning Kagu Biathloni klubi kuuluv Anlourdees Veerpalu. Oleksandrile jäid 10-kilomeetrisel distantsil napilt alla Võru Suusaklubi noormehed Lars Piirman ja Toni Andree Saarepuu. Naistest astusid veel 6 km distantsi järel poodiumile Hedvig Altmäe (KF Suusaklubi) ja Laura Lään (RR Suusaklubi). Võru Suusaklubi esindaja Aurelia Kumm oli parima võrukana 6. kohal.

Täieliku ülevaate võistlusest tulemuste ja piltidena leiab võistluse kodulehelt www.vorumaaspordiliit.ee/voru-roller

TÄNUKIRI

Ka see võistlus ei oleks saanud toimuda heade toetajate ja abiliteta. Oma öla panid võistluse toimumisele alla Võru linn, COOP Võru, Võrumaa Toidukeskus, SiljaSport, Skiwx Europe, Pro Optika, OÜ Värvid ja Fondid, Emajõe Suusaklubi, Eesti Suusaliit, Eesti Kultuurkapital ja SÜ Võru Biathlon ning Võru Suusaklubi head toetajad Gründer, Barrus, Graanul Invest, A&K Caritas Hambaravi, Homer, Selista Ehitus. Aitäh teile!

Aitäh kõikidele abilisetele eesotsas Hille, Asko ja Anti Saarepuuga. Aitäh Võru Suusaklubile, Võru Spordikoolile ja Haanja Puhke- ja Spordikeskusele!

Aitäh ka kõikidele osalejatele, treeneritele ning kaasaelajatele!

22. Võru Rollerite meeste esikolmik: (vasakult) Lars Piirman (II, Võru Suusaklubi), Oleksandr Lisohor (võitja, A.R Pro Ski Team) ja Toni Andree Saarepuu (III, Võru Suusaklubi).

KILLUKESI RAAMATUKOGUST

BINGO! Suvine lugemismäng püstitas rekordi!

2023. aastal sai Võru maakonna raamatukogude noorte lugejate traditsiooniline suvine lugemismäng uue hingamise.

Üheteistkümnendal raamatusuvel loeti raamatuid, mis sobisid bingolehe ruutude teemadega. Mängulehel oli 9 ruutu ja 9 teemat: Triinu Laane (Triinu Ojari) kirjutatud raamat; raamat, mille pealkirjas on sõna „suvi“; raamat, mis on ilmunud 2023. aastal; raamat, mille kaanepildil on kujutatud tegelane, kes teeb sporti; Hea lasteraamatu või Hea noorteraamatu plakatile trükitud raamat; raamat õpetaja antud lugemisnimekirjast; ema, isa, vana-ema või vanaisa lapseõlveraamat; kriminaalne raamat; raamat, mille tegelaseks on koer.

Iga laenatud ja loetud raamatu kohta tuli täita arvamusleht, et saada templijäljend bingolehe teemaruutu. Raamatusuve bingo edukaks läbimiseks tuli bingolehel täita vähemalt diagonaalid (5 raamatut + arvamuslehed).

Sellega sai hakkama seekord lausa 103 lugejat vanuses 3–17!

Enam kui pool neist jätkas lugemist täismänguni (9 raamatut) ja kümmekond osalejat luges läbi kogu ni mitme bingolehe jagu raamatuid! Kokku täideti üle tuhande arvamuslehe. Huvitavamad arvamuslehed rändavad kooliaasta jooksul raamatuid soovitades maakonna raamatukogudes ja koolides.

Tänavune raamatusuvi oli väga tegus ja tulemuslik.

Finalistid said auhinnaks kutse kohtumisele Triinu Laanega, kelle autogramm oli kõigil tunnustuskirjadel. Triinu rääkis oma raamatute prototüüpidest ehk tüüpidest, kellest lood inspiratsiooni olid saanud. Kõik lugejad tundsid fotodelt ära elegantse suure musta koera, legendaarse elutarga katkise kassi ja luukere Juhani. Krutskilise tita tempudele on ainekandnud kõik Triinu lapsed. Ka peatselt ilmuvatel raamatutel on põnevad prototüübid – elumõnu eksperdid ehk poiss ja

Raamatusuve Bingo lõpupeolised ühisel fotol. Foto: Helle Laanpere

tema papa; isa sokk, kes läheb appi jõulusokule ning keelepeša tsirk.

Kõik lugemismängu edukad lõpetajad olid väärt preemiaid. Tunnustati staažikaid lugemismängureid, kes olid lõpetanud 5–7 lugemismängu.

Auhinnati tegusamaid lugejaid, kes täitsid 2–5 bingolehte templijäljenditega ja kirjutasid iga loetud raamatu kohta arvamuslehe.

Suur tänu kõigile sponsoritele, kelle toetus aitas premeerida Võru

maakonna lugevaid lapsi ja noori ning kutsuda Triinu Laane nendega kohtuma: Eesti Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupp, Võru linn, Ränduri Pubi ja külalistemaja, Charlot OÜ, Realiseerimiskeskus OÜ, Triin Shop-pab OÜ.

Lugemiseni!

Helle Laanpere
Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakonna juhataja

Argipäev raamatukogus

Vanasõna ütleb, et kordamine on tarkuse ema. Kordame tarkusekuul üle, millega raamatukogu saab lisaks raamatute, ajalehtede ja ajakirjade laenu- tamisele-lugemisele veel kogukonna arengusse panustada.

*Paljundusteenus – mustvalgete ja värviliste koopiate tegemine A4 ja A3 formaadis.

*Skaneerimisteenus – fotode, dokumentide ja joonistuste ning teiste materjalide skaneerimine ja saatmine e-posti aadressile.

Nurgake lasteosakonna lugemissaalis, kuhu lapsed on oodatud filme vaatama. Foto: Helle Laanpere

*Printimisteenus – mustvalgete ja värviliste väljatrükkide tegemine.

Kõige rohkem tellitakse koopiaid dokumentidest. Käsitööhuvilised soovivad palju paljundust käsitööajakirjadest,

näiteks soki kudumise ja ristpistmustreid. Heaks abiliseks on võimalus suurendada tikkimismustreid. Mõnikord soovitakse paljundada laulusõnu, toiduretsepte ja aianduslaseid artikleid. Kevaditi tuntakse huvi Maria Thuni „Külvikalendri“ vastu ja soovitakse sellest koopia teha. Uue aasta alguses on väga populaarsed Maalehes, Öhtulehes, Võrumaa Teatajas ja mitmetes ajakirjades ilmunud horoskoobid ning siis on selliste koopiate kõrghooaeg.

Väljatrükkide sooviga pöördu- takse raamatukogu poole, kui minnakse reisile, et kaasa võtta prinditud lennu- ja bussipiletid ning hotellibro- neeringud. Digiajastul hoiavad pal- jud inimesed neid ka telefonis. Eel-

seisva kontserdi- või teatrikülastuse eel on hea meel soovijatele printida pileteid. Väga nõutud on värvilised väljatrükkid.

Sageli tuleb raamatukoguhoid- jal oma kunsti- ja ilumeel las- ta lennata, et kujundada näiteks sünnipäevakutseid.

Kõik eriteenused on tasuta- lised ja hinnakirja leiab nii raamatukogu kodulehel lib.werro.ee kui kohapeal. Raamatukogutöötajad on rõõmuga nõus kõiki abistama, eriti palju oli meie abi tarvis COVID-19 passide printimisel – mäletate, oli selline aeg? Loodetavasti saame kogukonnana kanda rohkem vaimseid väärtusi.

Inga Kuljus

VÕRUMAA KESKRAAMATUKOGU Võrumaa noorte lugemiskeskus			
ÜRITUSED		NÄITUSED	
10. oktoobril kell 17 mälu- mängutund lugemissaalis. 20. oktoobril kell 14 on Kella Kahe Kirjandusklubis Marko Kalduri loeng „Eesti väikesaared“. Lugemis- programmi „Raamatuga sügis- sisse – tule saarele sa“ lõpuüritus. ▷		- Vanad vahvad mänguasjad. Samblaloomad Kairi Salve erakogust. Vitriininäitus I korrusel. - Undina Matteuse fotonäitus „Tunnid“ lugemissaalis.	20. oktoobril kell 13 IX ette- lugemise maraton „Loeme suu magusaks!“ 23.–26. oktoobril kooliva- heaja lauamängupäevad. Iga päev saab raamatu- koguhojida juhendamisel mängida lauamänge.
		LASTEOSAKONNA ÜRITUSED	NÄITUSED
		11. oktoobril kell 12	Septembri lõpuni lasteosa-

konnas ja fuajees näitus „Lugesin raamatut“ – Raamatusuve Bingo mängi- jate arvamuslehed loetud raamatutest.

- Septembris ja oktoobris klaaskapis näitus „Kohe lendab sellest kastist välja linnuke!“ – möödunud sajandi lastefotod Merike Ruiso kogust.

RAAMATUTUTVUSTUS

Sündinud Võrus – Helle Ajango Martin

Mu tuulemaa, mu luulemaa: Valik luuletusi. My land of winds, my land of songs: Selected poems. – Tallinn, 2023

Helle Ajango Mar- tin sündis Võrus, aga lahkus siit koos pere- ga 1944. aastal ning praegu elab Ameerika Ühendriikides. See- pärast saame tema- ga kohtuda ainult loomingu – luule ja maalide – kaudu. Helle Ajango Marti- ni kolmas luulekogu algab autori pühenduse ja tänusõnadega isa- le, emale ja vend Helmutile, kes „aitasid mul mu armastust me kodumaa Eesti vastu kõik need aastad alles hoida ja me iidset

kultuuri kalliks pi- dada.“ Sissejuhatuses kirjutab ta oma luule ja selle tõlkimise ko-hta: „Ma olen eestlane, elan Ameerikas ja olen kirjutanud luulet peamiselt eesti keeles, kuna mu tunded oma emakeele vastu on väga sügavad.“

Luulekogu on kaks- keelne, et „see võiks abiks olla ka noorematele eestlastele, kes on Ameerikas üles kasvanud“. Kaante vahele on koondatud loomingut luulekogudest „Raud-

vara“ ja „Koduvari“, aga saame lugeda ka uusi ja varem avalda- mata luuletusi. Tõlkeid nimetab autor „vabadeks tõlgeteks“ või „variatsioonideks samal teemal“. Autor tõdeb, et „eesti keel on üks meloodiline keel ja selletõttu on luule kirjutamine eesti keeles kergem“.

Luuletsükleid eraldavad ja ühtlasi loovad meeoleu autori maalide reproduktioonid. „Luulevalli“ luuletusest „Ma kirjutan tuule servale“ leiame Helle Ajango Martini tervituse:

„Kuule tuul ja kulla kuu:
viige kõik mu südameleöögid
mu raskused, mu rõõmud
mu hingesõõmud
Võrumaale, Võru linna
üle mere
Eestimaale, eesti raale!“

Helge illustratsioon avab tsükli „Sa olid kord“, kuhu on koonda-

tud mõned vanad armastuslau- lud. Veelgi ilusam on tsükli „Ilu, laulud, luule – mu inspiratsiooni allikas“ illustratsioon. Luuletusega „Mu ateljee, mu loomingu varju- paik“ toob Helle Ajango Martin meieni oma igapäevaelu:

„Olen ümbritsetud kunstiga...
Mu ümber laiuvad
suured ja vahel sekka ka
väiksemad lõuendid
mu oma looming, mu maalid
kõik mu ümber mu ees
maas ja mitmed ka veel mu sees“

2019. aasta laulupeol läbielatu inspireeris Helle Ajango Martinit kirjutama luuletuse „Tallinna lau- lupidudest osa võttes“:

„Ma olen ise hää-
olen tuhandetest üks hää-
olen siin lauljate seas
seismas kohe esimeses reas
mis sest et mitte päriselt
Kõik mul kumiseb siin peas

süda ja rind mul värisevad
ma laulan ma laulan teistega koos
laulan tuhandetega koos“

Luuletuses „Naeratuste maa“ meenutab Helle Ajango Martin oma ema Irene Ajangot, ande- kat Kandle teatri näitlejat aastatel 1933–1944.

„Emakene ma püüdsin elus
tihti su õrna hinge näha
sest mulle läks see
alati korda“

Pühendusluuletused on isale ja vend Helmutile, andekale arhitek- tile, kelle mõtteid arhitektuurifilo- soofiast saame samuti raamatust lugeda. Luuletsüklist „Hüüdjä hää kõrbes“ jäävad meelde luule- tuse „Raske on kodus olla“ nostal- gilisest luuleread:

„Ammu või äsja see oli
kui käisin küünarpikkune

Võru tänavail
Kreutzwaldi sambast mööda
Tamula järve
(mis paistis suur nagu meri)
jalgu kastmas
ja kui kullerkupud
need väiksed päiksed
veel õitsesid metsa vilus
ammu see oli...“

Nüüd kõik päevad kuud aastad sajandid
valutavad korraga
mu ajus
mu luudes või paberil“

Raamatu lõppu on Helle Ajango Martin paigutanud Viruskund- ras ilmunud bibliofiil Heino Sika ja bibliograaf Maie Elstei- ni artiklid Helle ja ta luulekogu „Raudvara“ kohta. Tsükli „Teel olla on vaja veel“ nimiluuletuse lõpetab Helle Ajango Martin suurte tähtedega – VEEL OLLA LOOV. Soovime seda autorile ja meile kõigile.

Inga Kuljus

AJALUGU

Elust Võru linnas 100 aastat tagasi

Võru Õpetajate Seminari harjutuskooli II klass ja õpetajad 1923. aastal. Foto: Võrumaa muuseum

Ekskursioone järvele

korraldawat, praeguste ilusate ilmade tõttu, sagedasti kohaliku keskkooli ja seminari klassid ühes wastava õpetajaga, järve taimede ja weekogu uurimiseks. Ka tuleb neile paatide omanik Puusepp wastu, andes paate, niipalju kui tarwis läheb, wähesa tasu eest.

Wõru Teataja nr 105, 24.09.1923

Lehmad tänawal karjuset

Nagu meile kirjutatakse, korduwad wiimasel ajal sagedasti juhtumised, kus karielajad ilma karjuset omapead linna tänawail uitawad, mõnikord ka kõnriteel sammudes, kus nad, nende tõule omase flegma tõttu, wastutulewatele inimestele naljalt teed ei anna, nii et wiimased sunnitud on kas wõi tänawale kõrwale pöörama.

Kuna meil ka isiklikult on paaril korral juhused olnud näha sarnasteks kaebusteks põhjust andwaid sündmusi, tunneme end kohustatud olewat hea korra järele walwajatele meelde tuletada, et niisuguste külaelu nähtustega ei saa leppida linna tänawatel.

Wõru Teataja nr 96, 01.02.1923

Wõru „pilwelõhkuja“,

s.o. tarwitajate üh. „Põllumehe“ uus maja, mis oma suurlinnaliku ilmega Wõrule auks ja uhkuseks, on hiljuti wiimased tellingid enese ümbert ära heitnud ja walgendab oma koor-kollaka wärwiga kaugele üle linna.

Wälimised tööd on täiesti lõpul. Sees olid neil päewil käimas puutööd, riulite jne. tegemine kaupluse ruumis; Ühispanga operatsiooni saalis pandi parketti, p. s. wärwimeetööd jne. Oktoobrikuu algul loodetakse ülekolida uutesse ruumidesse.

Wõru Teataja nr 98, 06.09.1923

Vanu ajalehti sirvis Võru Gümnaasiumi raamatukoguhoidja Maris Kütt

Tarvitajate ühisuse „Põllumees“ maja hakkab valmis saama.

Foto: Võrumaa Muuseum

Õnnitleme septembrikuu juubilare!

95
LEILI UDRAS

90
MARTA KRANICH
EVI JUHKAM
HEINO LAUR

85
AINO MATIS
ENE MONDSEIN
LINDA AADER
EHA POKBINDER
MARET MÖTTUS
NIINA MAASIK

80
ELO MARK
TAMARA UPPIN
HELLE KÕIV
HELVE SAARNIIT

75
HELE OJAMAA
GERTA HÄÄL

TOINI NUKK
OLHA SHMAROVOZ
MAIE ORION
SILVI LABBI
STANISLAV MILEIKO
AGU NEEDO
TÕNU KOCH
ÜLO SAAROJA
HEINO MARAN
PAUL LUMIK
ANATOLI ILJIN

70
NADIJA PILIUHINA
KÜLLI MÖTTUS
LEIDI NIRK
LEILI ARTEMKINA
TIINA DANIEL
EEVI JÕGI
KÜLLI LOKK
RAIVO KIVI
PEETER LOKK
PEETER VÕSA
HEIKI ALASI
REIN VALGE

***Oktoobrikuu juubilaridel, kes ei soovi äramärkimist ajalehes, palume sellest teada anda 2. oktoobriks tel 785 0914 või 5330 9511 ja/või annel.nelk@voru.ee.**

****Võru linnas oli 01.09.2023 seisuga 11 538 elanikku, neist mehi 5140 ja naisi 6398.**

ÜLESKUTSE

Aita uurida tuntud riideäri ajalugu

Samuel Judeikin, riideärimees. Foto: Gustav Zopp, erakogu

S. Judeikini riideäri Jüri ja Tartu tn nurgal. Foto: 1937. aasta firma kalender

Judeikinite perekond eesotsas pereisa Jossel Judeikiniga asus Võru elama 1800-ndate teisel poolel. Tänu Josselile, tema vennale Benjaminile ja mõlema venna poegadele sai perekonnast Võru linna väike „majanduslik impeerium“. Tamula ääres, Juudipargi lähedal asus Judeikinite metsatööstus. Petseri-Kreutzwaldi tn nurgal tegutses Judeikini talurahvakauplus. Tegeldi ka mitmesuguste kaubaartiklite, sh toornahkade, heeringa, jahu ja soola hulgi kaubandusega. Petseri tänavale olid Jossel Judeikini eestvõttel ehitatud juudi palvemaja ja perekonnale kuuluvad juudi üürimajad. Kesklinnas, Jüri tänaval tegutses riide- ja pudukauplus „S. Judeikin“, millest ligi poole sajandi jooksul arenes Võru suurim kangaste, õmblustarvete, valmisrõivaste ja moeakssuutaridega kauplev äri.

Samuel (Šmuel Zalman) Judeikin, tuntud riideäri asutaja, sündis majaomaniku ja metsatöösturi Jossel Judeikini esiklapsena 1873. aasta talvel. Üldhariduse sai ta Võru Kreiskoolis, erihariduse Kaunase juudi kõrgemas vaimulikus ülikoolis. Kaubandusliku ala põhjaliku ettevalmistuse sai Samuel praktiseerides oma onu Benjamin Markuse äris Võrus ja hiljem õppides Liibavi (Liepāja) kaubanduskoolis Lätis.

1896. aastal avas Samuel firma „S. Judeikin“ riide- ja pudukaupade poe Jüri (tol ajal Georgi) tänaval Võru kreisi mõisnike põllumajanduslikule seltsile kuulavas majas. Selles asukohas tegutses pood pea-aegu I maailmasõja lõpuni. Kaupa hangiti tol ajal peamiselt Moskvast, Peterburist, Varssavist ja suurest tekstiilikeskusest Lodzist Poolas.

Pärast sõjaaegset lühikest kinni olekut avati äri 1921. aasta alguses uuesti, seekord Jaan Munale kuulavas majas aadressil Jüri 16. Äritegevus laienes ja 1930-ndal kaasas 57-aastane Samuel Judeikin sellesse ka oma pojad. Firma nimeks sai „S. Judeikin ja Pojad“. See tõi riideäri juhtimisse ülikooliharidusega noorte meeste värsket jõudu ja euroopalikku taset.

Turuplatsi ääres, Jüri ja Tartu tänav nurgal asus firma „S. Judeikin & Pojad“ riideäri kahel sõjaeelisel aastakümnel kuni 1940. aastani, mil see natsionaliseeriti. Hoone, kus tegutses pood, hävis 1944. aasta augustilahingu tagajärjel tekkinud kesklinna põlengus.

Võru Judeikinite perekonna ajaloo uurija Ilja Judeikin on lisaks perearhiivis säilinule kogunud mäluasutuste andmebaasides leiduvaid dokumente ja fotosid oma vanavana-isa Samuel Judeikini ja tema asutatud riideäri kohta. Loodetavasti leidub võrulaste erakogudes ka selliseid sõjaeelseid fotosid ja dokumente, mis muuseumi pole jõudnud.

Oleme tänulikud, kui annate panuse Võru ajaloo jäädvustamiseks.

missee ja jagate oma fotosid või muud teemakohast materjali. Otsime vanu fotosid Judeikinite Jüri tänaval asunud riideärist (aga ka Petseri tänaval asunud juudi palvemajast, Juudipargist ja selle lähedal, Tamula ääres asunud metsatööstusest). Samuti puuduvad kollektisioonist veel mõned Samuel Judeikini riideäri kalendrid (1931–1934).

Skaneeritud fotosid saab saata Ilja Judeikinile e-aadressil mangoelu@gmail.com. Paberfotosid, riideäri kalendrid, dokumente saab tuua või saata Võrumaa Keskraamatukokku Helle Laanperele (tel 514 7123). Kõik materjalid skaneeritakse ja tagastatakse omanikule. Väga oodatud on ka võrulaste mälestused ja vanematelt sugulastelt-tuttavatelt kuulnud lood Judeikinite perekonnast ja Jüri tänaval asunud riideärist.

Ilja Judeikin
Samuel Judeikini pojapoja poeg

Helle Laanpere
Võru linna lugude koguja ja jagaja

EAKATE TEGEMISI

Pensionäride päevakeskuse tegemistest

Ilus ja soe suvi on sedakorda taas otsas, loodame, et sügis tuleb soe ja kaunivärviline.

Ei olnud eakal suvel aega igavleda! 21. mail käisime bussitäre rahvaga reisil Aluksnes. 28. mail olid Kubija mändide all koos reipad eakad lauljad ja tantsijad kogu Lõuna-Eestist. Astrid Hurda eestvõttel tehti ära tohutu töö Lõuna-Eesti memme-taadi peo õnnestumise nimel. Laval olid ka päevakeskuse kollektiivid. 3. juunil lauldi koos Juba külaplatsil, toimus

järjekordne seltskonnalaulupäev meie lauluringi juhendaja Pauline Rammuli innustusel. Rahvast laulutas ja tantsitas Heino Tartes sõpradega. 12. juunil hingasime Kubija mändide all puhast metsaõhku, kuulasime loenguid, nautisime Võru noorte iluvõimlejad esinemist. Tutvusime põnevate spordialadega, liikusime ise päevakeskuse sportlikul suvepäeval, on ju liikumis-aasta. 23. juunil kogunesid tuhanded Tamula rannale linna jaanitulele, ise vist teadmatagi, et sellegi ürituse kor-

raldab linnarahvale Võru pensionäride päevakeskus. Emotsionaalse kava esitasid Anne Tolga tantsurühmad ja tantsuks mängis ansambel Münt Lääne-Virumaalt. 15. juulil pakkus kordumatu elamuse XV seeniortant-supäeva kontsert Kandle aias, esines pea 20 tantsukollektiivi Võrust, Võrumaalt ja mujaltki. Ürituse eestvõtjaks väsimatu Jelena Nurk. Vabatahtlikena löime kaasa nii Võru lastefestivalil kui ka linnapäevadel, viimase üritusega seoses oli meil austav ja magus ülesanne linnarahvale torti jagada. 10. septembril toimus Kandles traditsiooniline vanavanemate päeva üritus, oma

tegemisi tutvustas Võro Instituut.

1. oktoobril ootame kõiki eakaid neljandale eakate festivalile „Kotost vällä töistõ mano“. Oktoobris kutsume teid esimesele 55+ tantsuõhtule. Üritus sobib neile, kes tahavad peotantse tantsida, puhata eeskava vaadates ja sõpradega suhelda.

Huvitegevus päevakeskuses läheb lahti oktoobrikuus. Peatselt uuendame n-ö tunniplaani ka kodulehel. Jälgi meie tegemisi ajakirjanduses, Facebookis ja meie kodulehel. Tule kaasa lööma, icks kotost vällä, töistõ sekkä!

Siiri Toomik

2023
VÕRUMAA EAKATE
IV FESTIVAL

kotost vällä töistõ mano

Võru Kandles 1. oktoobril kell 10

- Vanaemalt vanaemale – hoidiste maitsmine
- Muusikalise tervituse toovad Ele ja Uku Pedassaar
- Kas ilm on hukas?
- Ilmast ja kliimast räägivad sünoptik Ele Pedassaar ja kliimateadlane Piia Post
- Esinevad Võrumaa eakate isetegevuskollektiivid ja soome sõbrad Puolangalt
- Tantsulis-muusikalise kava „Hea tuju show!“ esitavad Showstoppersi lauljad ja tantsijad

SUPILÕUNA - MÜÜGID - LOOSIMINE - AVATUD KOHVIK

Korraldaja:

Toetajad: Eesti Kultuurkapital, Võru linn, Võru vald, Võrumaa Arenduskeskus, Võru Kannel, Võrumaa Teataja, Võru Selver

Tasuta

Head endised õpetajad!

Selts Astra kutsub teid tähistama õpetajate päeva

Võru Kesklinna Koolis

esmaspäeval, 9. oktoobril kell 10.00

Tutvume kooli tegevustega

Külastame õppetunde

Kuulame tervituskontserti

Vestleme kohvilauas

Koguneme kooli peaukse juures

Vajalik eelregistreerimine

kolmapäevaks, 27. septembriks

tel 521 9214 Ellen

Juhatus

VÕRU KANNEL Liiva 13, Võru

SEPTEMBER – OKTOOBER 2023

13. oktoobril kell 11 Kontsertetendus „LOLALA PÄÄSTAB PÄEVA!”
Kontserdisaalis. Piletid 10 € – 45 € müügil Fientas.
Hurra, sõbrad! Lolala on septembris ilmumas värske album „Mina ise”, mis on punnil uuest õpetlikest ja hoogsatest lastelauludest. Tähistame seda lustaka kontsertetendusega kõige pisematele, kus kõlavad uued laulud nagu „Söögilaul”, „Vannilaul”, „Sõiduvahendite laul”, „Valgusfoorilaul”, „Hambapesulaul” ja paljud teised. Äratundmisrõõnu pakuvad ka Lolala varasemad lommikud. Nagu ikka Lolala kontsertidel, saab kaasa laulda ja tantsida!

14. oktoobril kell 19 Sander Õigus „VERTIKAALNE LÕPMATUS”
Teatrisaalis. Piletid 16 € – 18 € müügil Kandle kassas ja Piletilevis.
Tund värskeid nalju ja uusi mõtteid, millega taaskord Vabariigile ring peale teha! Kes on seda teksti mõnel varasemal aastal lugenud, teab, et nüüd on aeg küps Sanderi enda sisukaks ja oluliseks eelanalüüsiks!

17. oktoobril kell 11 ja kell 12 Teatrikese etendus „HAVI KEELEST, HAVI MEELEST!”
Teatrisaalis. Piletid 7 € – 9 € müügil Piletilevis.
Muinasjutt regilauluga. Osades Priit Karm, Havi kujutised – Katri Haarde. Lavapildi kunstnik Triin Jõeveer.

24. oktoobril kell 19 Ugala teatri külalisetendus „EMA”
Teatrisaalis. Piletid 35 € – 40 € müügil Piletilevis ja Piletimaailmas.
Autor Florian Zeller, lavastaja Tanel Jonas, kunstnik Kristjan Suits, valguskunstnik Villu Konrad ja muusikaline kujundaja Ardo Ran Varres. Tõlkija Margus Alver. Osades Terje Pennie, Margus Tabor, Oskar Punga ja Klaudia Tiitsmaa.

Piletikassa, informatsioon 78 68676. Avatud E–R kell 12–16; 17–19
Kunstiline juht 78 68675, turundusjuht 78 68674, administraator 78 28 744
www.vorukannel.ee

KARIIBIDE KÕLAD

VÕRU KANDLES
21.09 2023
kell 19

VICTOR MENDOZA
vibrafon
Mehhiko

NEFF IRIZARRY
kitarr
Puerto Rico

TOOMAS RULL
trummid
Eesti

PILETID:
vorukannel.ee ja Kandle kassas
10 eur eelmüügis ja
15 eur tund enne algust
#kultuurkannel

Eesti Jazzliit
20. HOOAEG

#kultuurkannel

Weekend Guitar trio 30

Võru Kannel

R 29. september 19:00

Pilet 10 eur müügil vorukannel.ee ja Kandle kassas

#kultuurkannel

Eesti Jazzliit
20. HOOAEG

Makross^(SWE)

Võru Kannel

L 21. oktoober 19:00

Pilet 10 eur müügil vorukannel.ee ja Kandle kassas

PÄEVANE KONTSERT-KOHTUMINE

HEINO TARTES ja Tarmo Noormaa

JUTTU JUHIB ENN SIIMER

12. oktoober 2023
kell 13.00

Võru kultuurimajas
Kannel

#kultuurkannel

14. OKT 20:00
VÕRU KANDLES

TANTSUKAS

ANSAMBLIGA
VANAD SÕBRAD

SETOMAANIA KAHES VAATUSES
TANTSUKLUBILT MODUS

KOKTEILID JA KOHUPAI
PIUSA KLUNKERILT

PILETID EELMÜÜGIS 15 EUR,
KOHAPAL 20 EUR.
EELMÜÜK JA LAUDADE
BRONEERIMINE KANDLE KASSAS
JA VORUKANNEL.EE

#kultuurkannel

10. oktoobril 19:00

#kultuurkannel

KOHTUMINE

ARI DUBIN
vestlused
Kandle
kohvikus

pilet 5
vorukannel.ee

VÕRU LINNA-GALERII

Timo Kähara isikunäitus

INIMESED ja teised
ABSTRAKTSIOONID

kuni 27.10.2023
VÕRU LINNAGALERIIS
Galerii avatud E-R 15-19 ja ürituste ajal

EVE KRUUSE maalide
näitus-müük

Tunde
äratundmine
tekkemomendil

VÕRU LINNA-GALERII

VÕRU LINNAGALERIIS
kuni 27.10.2023

Võru Kannel, Liiva 13
Galerii avatud E-R 15.00-19.00
vorukannel.ee